

KULTÚRA

ROČNÍK XXV. – č. 16

DVOJTÝŽDENNÍK ZÁVISLÝ OD ETIKY

10. AUGUSTA 2022

Vydáva FACTUM BONUM, s. r. o. • Šéfredaktor TEODOR KRIŽKA • Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava • mobil: 0911 286 452 • e-mail: teodor.krizka@gmail.com • Cena 1,90 €

Snímka: Teodor Križka

Keď zovšednie vám
úzkosť a aj plač,
môj Pane, suchým očiam
slzy vrátiť ráč,
zovri vám srdce,
nech vás opäť bolia
spálené mestá,
spopolnené polia.

Ľahostajnosť je horšia ako smrť,
zvysoka chodí diabol na vás pľuť,
myslíte, vojna sa vás nedotýka,
ale ste súčasť toho panoptika.

List ľahostajným

TEODOR KRIŽKA

Nevyhol sa a nevyhne sa nik
zániku, ale
každý ľudský vznik
má šancu stúpať k nebu,
no aj z vrškov
skotúľať sa
a neprejsť touto skúškou.

Nuž sledujte,
či mávate dosť síz,
či ešte na zápästí nahmatáte pulz,
alebo už vás na nebesiach súdia,
veď z večnosti sa tešia iba ľudia.

Netuším, kedy sa to Slovákom stalo, že sa zahľadeli za odchádzajúcimi tankami Sovietskej armády, ktoré na území ČSSR "dočasne" pobývali od augusta 1968. Keď čítam hlásky na sociálnych sieťach, dostávam husiu kožu. Dvadsaťpäť rokov som obetoval pestovaniu vlastenectva, aby som zistil, že moje vlastenectvo sa diametrálne líši od toho, čo si pod ním predstavujú dnešní bojovníci za slobodu slovenského národa.

Odmotávam si v pamäti film, aby som našiel zdroj tohto vývinu. Prichádzam na začiatok, tam, kde vznikajú rozličné konšpiračné weby šíriace strach a hrôzu. Rozsah ich apokalyptických vízií má obrovský rozsah - od príchodu mimozemšťanov až po Sorosa, ba omnoho ďalej. Postupne nás tieto weby

vymyslel už pred nešťastím. Navyše do názvu pridal jedno „M“ podľa anglického slovesa ramm (baraniť).

Skrátka, ruské tajné služby sa chytajú čohokoľvek s cieľom vyvolať vzburu mladej generácie. V tomto úsilí kontinuálne pokračujú od pádu komunizmu v ZSSR, za vlády Jelčina, ale po nástupe Putina na trón dostali skutočné požehnanie, dokonca z rúk patriarchu Kirilla. Ten už degradoval natoľko, že vyhlasuje potrebu zjednotiť sa okolo Putina v boji s antikristom.

Kedysi dávno, keď som chcel veriť, že sa Rusko ozaj obrátilo, som počúval prednášky profesora Osipova z Moskovskej duchovnej akadémie. Boli to časy, keď sa šířili diskusie okolo návratu Ruska

Šoky 10

začínali navykať na koncepciu záchrany, personifikovanú v postave kremľského mužička. No povedzte, kto by nechcel hrdinského Ilju Muromca alebo rovno svätého Juraja na koni, ktorý na ruskom štátnom znaku poráža draka. Čo na tom, že drak je symbol Číny. Slovákovi ne zažiadalo ruských tankov, len viem kde - na hranici s Moravou, pod Tatrami či oproti Ostrihomu.

Bol som zástancom slovenskej neutrality, ale v rámci stredoeurópskej spolupráce, nie podľa princípu nášho južného suseda. Spolu s Čechmi a Poliakmi nateraz máme spoločnú zahraničnú politiku, ktorá potenciálne zahŕňa aj Ukrajinu. Ak k tomu pridáme pobaltské štáty, počtom obyvateľov sa vyrovnáme Ruskej federácii, ale aj Nemecku. Teoreticky by sme tak mohli dosiahnuť pocit bezpečnosti.

Komu by to mohlo prekážať? No predsa Rusku a Nemecku. Nikde nie je napísané, že ruský imperializmus, ktorý sa zobudil vojnou proti Ukrajine, neovládne aj Nemecko. Kedysi som počúval istého plukovníka KGB, ktorý má na YouTube svoje programy, ktorý vyjadril poľutovanie nad tým, že militarizmus v nemeckej mládeži nevyvolala ani taká hudba, akú prezentuje skupina Rammstein. Názov skupiny je odvodený od dedinky Ramstein-Miesenbach v spolkovej krajine Porýnie-Falcko v Nemecku. Nachádza sa v nej letecká základňa americkej armády, ktorá bola 28. augusta 1988 dejiskom leteckej prehliadky, pri ktorej sa dve lietadlá typu Aeromacchi MB-339 z talianskej akrobatickej skupiny Frece Tricolori zrazili vo vzduchu. Následný pád jedného z nich a požiar leteckého benzínu spôsobil nešťastie, ktoré si vyžiadalo bezprostredne po havárii 40 ľudských životov. Stovky prizierajúcich sa zranilo a konečná bilancia katastrofy sa postupne vyšplhala na 72 mŕtvych. Text piesne „Rammstein“ z albumu Herzeleid na túto katastrofu odkazuje. Richard (gitarista kapely) však tvrdí, že názov

k monarchii, samozrejme vôbec nie z hľadiska militantno-imperiálneho, ale duchovno-mravného. Pamätám si, ako sa seminaristi začali pýtať na otázku príchodu antikrista a či to nebude práve ruský cár, kto nad ním zvíťazí. A profesor Osipov na svojich študentov vyliad doslova studenú sprchu, keď vyhlásil: "A čo ak tým antikristom bude práve ruský cár?"

Nuž tak, priatelia.

Čo hovorí diabol Ježišovi, keď ho pokúša? Toto všetko ti dám, ak sa mi budeš klaňať! Kým sa neodkopal plukovník Putin, toto pokúšanie sa dalo aplikovať na Európsku úniu alias Spojené štáty európske, ako predpovedal ruský filozof Vladimir Soloviov vo svojom poslednom diele Legenda o Antikristovi ešte roku 1900.

Nehovorím, že vývoj západného sveta, teda aj Európy, z tohto hľadiska neprináša riziká. Súhlasím s konzervatívami aj s národníkmi v celom spektre kritiky voči úpadkovým javom, ktoré k nám prichádzajú z Bruselu. Ale otázka znie, či neprichádzali k nám aj pred augustom 1968! Súdruh Brežnev pri rokovaniach s Dubčekom v Čiernej nad Tisou vyslovil zásadnú myšlienku: "Saša, s kým tu mám rokovať, keď si privedol samých Židov!"

Minister zahraničných vecí RF Lavrov vysiela smerom k židovskej komunite, dokonca k štátu Izrael, podobné postoje. Chce sa mi veriť, že to je iba taký pokus o drsný žart. Ibaže by Putin a jeho kolektívny mozog naozaj rátať s ďalšími poschodia-mi medzinárodného napätia, ktoré môžu prerásť do svetovej vojny.

Rusko už opustilo 1500 novinárov, verejných činiteľov, umelcov. Odišli do zahraničia, mnohí do Izraela. Tí, ktorí sa rozhodli zostať, lebo Rusko stále považujú za svoju vlasť, končia vo väzení.

Nie som nijaký liberál, ale počúvam ich rád. Bohužiaľ, sú jediní, kto odmieta putinovsko-killilovský lžimesianizmus, taký idealizovaný sektor slovenských vlastencov.

TEODOR KRÍŽKA

Neuctievajme všakovaké gnostiky a mystiky, veď ich úbohé logiky položia bez paniky aj rafiky z trafiky

Korene Ježišovej vznešenej náuky sú bezpochyby v Starom zákone a v dejinách židovstva, aj keď niekedy človeku vstávajú vlasy dupkom nad tým, čo sa tam všetko dočíta. Aj preto sa už dávni kresťania snažili od neho oslobodiť a všelijako obrazne a komplikovane ho vykladať, spomeniem len Markiána. Nakoniec však Cirkev uznala posvätnosť, teda neoceňiteľnú hodnotu týchto textov, aj keď už vtedy sa vedelo a niekedy aj povedalo, že nie sú až tak celkom logické a historické.

Mnohí sa čudujú, prečo v dešatore nie je paragraf "Neoklameš". Ale ako tam môže byť, keď v tej knihe kníh sa klame na každej druhej strane? Abrahám klame faraónovi, Jakub Izákovi, Dávid Uriášovi a ak ďalej, nespomínam už takzvané vojnové lŕsti za účelom úžitku pre vyvolených, bez ohľadu na deti a právoplatné majetky nevyvolených. Nakoniec, vidíme ako klamú tí samovyvolení, ktorí chcú byť považovaní za lepších, až doteraz a zvlášť v takzvaných zaujímavých a prelomových časoch.

Je teda všetko pravda, čo sa dočítame v našich uznaných lekciami, nič nevynechávame a nič neuprednostňujeme? Určite áno, ale aj tak to môže byť všetko pre nás neoceňiteľným poučením, do-

slova pokladom, nie v zmysle matematického poznania, ale v zmysle chápania omylov reálnych ľudí a procesov. Predstavme si, že by sa v Egypte alebo Číne písali také veci o ich faraónoch a pánoch nebies, ako sa píše a bez obalu rozoberajú o Dávidovi a Šalamúnovi. A to nehovorím o osobách nie až tak pomazaných. Máme teda aj my právo byť kritickí voči našim predchodcom a svätcom? Ale iste, veď povolanie proroka, ktoré sa ustanovilo práve v histórii Izraela, pretrváva dodnes a aj Ježiš Kristus často poukazuje na jeho neustálu a trvalú platnosť. Preto rozmyšľajme kriticky a logicky o tom, čo "bolo starým povedaním", ale nestrácajme k tomu úctu a rešpekt, ak nemáme stratit' úctu a rešpekt k tomu ľudskému druhu, ktorý všeličo tvorí a stvára a rád obviňuje práve tých druhých a predošlých.

Isteže treba brať ohľad predovšetkým na seba a svojich blízkych, ktorých definícia je v Starom zákone trochu iná, nehovoriac o všakovakých mišných a talmudoch. Ježiš odpovedá na tento paradox redefiníciou svojho blížneho v podobenstve o milosrdnom Samaritánovi, ktorého väčšina vtedajších židov ex definitione za blížneho nepovažovala. Ako sa len to správanie ľudí stále opakuje,

nehľadiac na stále väčšiu prepojenosť a logiku rôznych procesov na našej jedinej zeme!

Z falošných ohľadov na seba a pomaly už na všetkých sa vytvára jedna veľká nepravda a jedna hrozná diktatúra. Popierame overené pravidlá a vymýšľame nové, ale ani za svet si nepovieme pravdu do očí a nepriznáme si chyby, ktoré sme nielen v histórii tvorili, ale aj teraz stvárať, hoci sme už poučení a stále poučovaní až - až.

Vytvárame napríklad mytológiu o 2. vatikánskom koncile a nepriznáme ani za svet podstatné dve veci, ktoré sme zanedbali a ignorovali. 1. Bolo treba hlbšie sa zaoberať symbolickou rečou Písma a jej pravdivosťou, nie doslovnou, ale možno a určite ešte hlbšou. Zvlášť to platí pre knihy Starého zákona. 2. Malo sa konečne prikrčiť k dobrovoľnosti celibátu a to aj po vysvätení.

To sú dva možno ani nie problémy, ale zatajované pravdy o "našich ľuďoch" a o "našich úplne dokonalých koreňoch", ktoré sa zamietli a stále zametajú pod koberec a smrdia neustále viac, takpovediac už až exponenciálne.

Bože, buď milostivý nám hriešnym a smiešnym!

VLADO GREGOR

Prosba k priaznivcom Kultúry

Najľahšia forma podpory nášho časopisu je predplatné, z ktorého príjem je predsa len o málo väčší ako zo stánkového predaja.

Predplatiť Kultúru si môžete jednoducho na e-maile: Ganisinova.Renata@slposta.sk

Nepoľavujte v ušľachtilom úsilí, prispejte na číslo účtu Kultúry v Slovenskej sporiteľni

IBAN

SK69090000000000170427664

Keď som začiatkom roka dal za názov jedného článku (Čaká nás ďalší rok nenávisti?) otáznik, vidím, že bol zbytočný. Pretože nenávisť sa na nás nehatene hrnie zo všetkých strán. Každodenne, hádam už je aj zbytočné opakovať, že najmä z masmédií. Rovnako už nás prestáva baviť stále sa pýtať, čo sú to za politici, ktorí dodnes nedokážu na Slovensku spraviť aspoň jedno slovenské médium – to je jedno či televíziu či noviny. Táto nenávisť má veľa foriem. Útočí na všetko, čo nám pomohlo vybudovať vyspelú vyspelú Európu, ale hlavne na to, čo je najdôležitejšie a priamo v jej koreňoch – kresťanstvo. Veď aj grécke posolstvo nám sprostredkovali cirkevní otcovia a kláštory. Netreba zabúdať, že ešte zhruba do 18. storočia sa pre tento kontinent nepoužíval názov Európa, ale kresťanský svet. No a tú niekto plánuje, surovo a čím ďalej intenzívnejšie rozvracia.

Teraz sa sústreďime len na jednu formu intenzívnej nenávisti voči kresťanstvu, pracovne ju môžeme nazvať „dúhovú“. Keď sledujeme cestu peňazí, zistíme, že za celým tým humbugom sú globalistické kreatúry s prakticky neobmedzenými prostriedkami. A za svoj najsilnejší ľadoborec si po perfidnej úvahe vybrali homosexuálie. Že prečo? Nuž, veľmi dobre vedia, že pre kresťana je homosexualita hriechom, a tak treba vnášať najsamprv pochybnosti do hodnotovej orientácie. A potom provokovať. Takisto veľmi dobre vedia, že v Európe nie sú nijako prenasledovaní, no chcú navodiť dojem, že to nie je tak, dokonca že oni majú nejaké väčšie práva a nemorálne chcú aj to, čo im príroda nedožičila. To je ako keby nejaký tret'otriedny futbalista vyhlasoval, že aj on má ľudské práva a že on chce hrať za Real Madrid, ináč je to diskriminácia, za ktorú treba niekoho zavrieť. A tak vymysleli tzv. pochody pýchy (pride). A propos: pýcha je jeden zo siedmich hlavných hriechov. Že je to propagandistická politická akcia nenávisti, musí byť jasné každému, kto sa zamyslí, žeby také niečo súkromné a delikátne ako pohlavný akt šiel niekto len tak predvádzať, dokonca masovo: aha, čo my s partnerkou večer doma robíme...

Ak ste taký pochod niekedy zarezali, hneď bolo nápadné, že nijakí miestni, ktorých by ste aj spoznali, tam neboli. Ale nielen preto, že by sa hanbili. Kdeže, to sú všetko dobre platené medzinárodné úderky, ktoré chodia z mesta do mesta ako cirkušanti aj so svojimi špeciálnymi kostýmami, aby provokovali a potupne sa vysmievali z tisícročnej tradície. Najnovšie sa k nim pridávajú aj niektorí mladí, aby ukázali, ako si už dali masmédiami vygumovať mozog. No nielen nechutný voyerizmus, s tým ide ruka v ruku aj zosurovenie mravov. Nedávno sme sa napríklad mohli dočítať (teletext 2.8.2021), že „mladému mužovi, ktorý masturboval v plnom vlaku, hrozia za prečin výtržníctva až tri roky väzenia.“ Len tak mimochodom: a prečo sa na tieto zákony odrazu zabúda, keď sa porušujú vo veľkom? Existujú ešte vôbec politici, ktorí by bránili záujmy domácich občanov?

To globalisti už môžu ozaj všetko, na čo si zmyslia?

Dúhová vlajka nenávisti alebo Provokačná oslava hriechu

Táto propagandisticky spracovaná mládež zároveň ukazuje, že už nemá nielen úctu, ale ani najmenší pocit vďaky za všetko, čo im kresťanská Európa dala – od lietadiel cez autá, pohodlné byty či kvalitné tenisky až po alkoholy a jedlá od výmyslu sveta. A voľakedy aj kvalitné umenie. Aj z toho vidíme, že sme tu nemali nijaký protikomunistický prevrat, ale obyčajný podvod, lebo všade zostali bolševickí učители a profesori (pár vzácných výnimiek to nevytrhne), no a tí od dogmatického leninizmu plynule prešli k najmodernejším ľavicárskym úchylkám, veď oni stále musia byť v čele, teraz sa tomu vraví –in. No a títo teraz učia naše deti. (Neodpustím si poznámku, že starí „marxleninisti“ ešte aspoň chodili tajne krstiť svoje deti do susednej dediny, no ich potomkovia sú už dokonale „vyrovnaní s náboženskou otázkou.“) A tak všade musí byť kresťanská viera potupená, prekrytá dúhovou vlajkou netolerancie a nenávisti. Ináč povedané, to čo je –in, určujú globalistické médiá, veď tú vlajku už máme všade. Nebyť tých, tak by sme sa o nejakom pokútnom pochode ani nedozvedeli. Samozrejme, že ak sa to niekomu nepáči, tak je jasné, že je to fašista. A s fašistami sa nediskutuje. Bodka.

A to tu ešte nehovoríme o obrovskej polarizácii, ktorú sex prirodzene prináša, ani o niekoľkotisícročnej domestikácii sexu, ktorú tu chce niekto aj z hlúposti narušiť. Možno aj preto je kresťanstvo tak prenasledované, že nevidí hneď nepriateľa v každom, koho mu ukážu, ale najsamprv bližného, s ktorým sa treba rozprávať. Hoci aj o pekle. Takže nenávisť má aj naďalej voľné pole, ktoré neprestajne zasypáva svojimi výlučkami, čoho sme boli svedkami aj na tohoročnom stretnutí mladých komsomolcov Pohoda, rovnako neznašanlivých, ako bolševici vždy boli a budú. Že o čo tejto novej ideológii ide naozaj, veľmi dobre povedal aj biskup Milan Chatur: „narúša chápanie morálnosti vzťahu muža a ženy, ktorý ustanovil Boh vo svojom stvoriteľskom zámere.“ Ináč povedané – hriech sa už hlása vo veľkom, bez obmedzenia. Teda na Slovensku. Zatiaľ. Pretože v pokrokovej Európe naopak, kresťanov už pomaly začínajú zatvárať, keď sa ozvú. Veď keď už sa vrazilo toľko peňazí do zničenia Európy, tak predsa nemôžu vyjsť len tak nazmar, že... A títo najväčší nenávisníci už aj akúkoľvek kritiku a pokus o diskusiu prekrstili na nenávistné reči.

Veď čo už povedať na to, že v Nórsku feministickú (!) aktivistku (Christin Ellingsen) obvinili, že verejne povedala, že muži nemôžu byť lesbičky, za čo ju jeden transaktivista

udal, že to je nenávistná reč a diskriminácia. Takže nielen nenávisť, ale aj nepopísateľná hlúposť slávi teraz svoje orgie. Keď na Humboldtovej univerzite v Berlíne mala mať biologička Marie-Luise Vollbrechtová začiatkom júla prednášku o tom, že prísne vedecky existujú len dve pohlavia, hoci nejaké nanopromile jedincov je trochu odlišne vyvinuté od normálu, ale vždy sú to len menej alebo viac vyvinuté ženy alebo muži, ľavicoví radikáli zvolali veľký protest pod heslom „Nijaké miesto antifeminizmu a transnenávisti!“ „Žiadne pódium transfóbi!“ a podarilo sa im dosiahnuť zrušenie prednášky. Tu vidíme, ako nezvládnutá nenávisť dovádza až k výronom choromyseľnosti a idiocie. Nakoniec, je len prirodzené, že práve nositelia „jedného“ „správneho“ názoru vyvolávajú najväčšiu nenávisť, keďže nič viac sa už do ich minimozočkov nezmestí. Nakoniec však tento teror ľavicových radikálov, queer a transaktivistov narazil na odpor verejnosti a prednáška sa o dva týždne konala – za prísnej policajnej asistencie. Profesor Axel Meyer zo spolku „Sloboda vedy“ výstižne povedal: „Títo aktivisti pokojne môžu odhlasovať, že zem je plochá.“

Ako vidíme, aktivistická politika sa zobúda vo veľkom. Keď sme si mysleli, že propaganda, ako si ju pamätáme z 50. rokov, je už za nami, zistíme, že vôbec to tak nie je. Všimnite si dobre dnešných aktivistov: sú to presne rovnaké typy, rovnaká mentalita, takrečeno s rovnakou DNA ako ich predchodcovia, aj s presne rovnakými spôsobmi. Veľa z nich sú dokonca aj ich pokrvní potomkovia. Takže v totalite sa nikdy nediskutuje, rovnako ako najväčší nepriateľ je vnútorný nepriateľ, ktorého treba vykryžovať. Okrem toho, aj samotný slovník je poriadne znečistený – všade samé slová ako homofób, transfób, hoax, body-shaming a neviem čo všetko. Nuž, títo propagandisti sú odsúdení na používanie cudzích slov, aby aspoň nejako zahmlili podstatu svojich chytráctiev a prekryli plytkosť svojich podvodov, ktoré by ináč boli príliš nápadné. A ešte jedna vec je na nich nápadne spoločná: práve títo najväčší hlupáci histórie, po ktorých vždy a všade zostáva len katastrofálna spúšť, majú najväčšiu potrebu poučovať!

Napriek tomu, že náboženstvo je krehká duchovná záležitosť, ktorá sa najintenzívnejšie prežíva vnútornou pokorou pred súcnom, raz za čas pride doba, keď treba vyjsť z ulity. A teraz je práve takáto doba. Aj preto sa spustil taký pohon na biskupa Hal'ka, že sa odvážil na verejný priestor, ktorý už Kominterna po-

važuje výlučne za svoj revír, aj s pomočenými hraničnými značkami.

Ešte raz sa vrátim k 50. rokom. Tí starší si ešte dobre pamätáme na aktivizmus a kampaňovitosť tej doby, stačí spomenúť združstevňovanie. Niežeby sa o tom diskutovalo, kdeže, všetko bolo predsa jasné. Sovietsky zväz náš vzor! A tak sme mali plné noviny dlhých článkov o združstevňovaní, ploty oblepené plagátmi nabádajúcimi na združstevňovanie, točili sa nové úderné filmy, nechýbali ani divadelné hry o združstevňovaní, samozrejme, že sa rýchle písali aj úžasné romány o reakčnosti kulakov a nelenili ani súdruhovia maliari a galérie zaplnili žiarivými tvármi družstevníkov, nesúcich mohutné klasy. Pri takejto obrovskej kampani sa potom už ani nečudujeme, že na komunizmus u nás najviac doplatili roľníci. Nielen majetkami, ale často aj životmi.

Teraz máme rovnako intenzívnu novú kampaň – za zhomo-sexuálnovanie. (To škaredé a neforemné slovo nechávam náročky.) A nielen u nás, ale v celej Európe. Keď si pustíte nejaký novší film, inscenáciu či kriminálku, v každej druhej už máte pár rovnakého pohlavia, a to nielen tak neutrálne – no čo už, príhodilo sa, kdeže, podáva sa to ako ten najdokonalejší vzor spoluzitia, hodný nasledovania. He-

terosexuálny vzťah je už iba bigotné tmárstvo. Keď na pesničkovej Eurovízii súťaží nejaký muž s bradou a v ženských šatách, ten to musí vyhrať, aj keď to bola jedna z najhorších pesničiek v súťaži, ktorú si odvtedy už nikto ani nezaspieval. Súdruhovia porotcovia predsa veľmi dobre vedia, čo sa od nich očakáva. A tak keď – čím ďalej tým častejšie – na takéto „dielo“ natrafím, iba si poviem „opäť ide združstevňovanie“ a vypínam televízor. Do kina už radšej ani nechodím. Aj po našich skúsenostiach so združstevňovaním veľmi dobre vieme, že títo bolševickí aktivisti nikdy nemali a ani teraz nemajú ani zdravý rozum, ani štipku vkusu. A už vôbec žiadny zmysel pre umenie, ktoré môže vytvoriť iba slobodný človek. Pre nich umenie stále splýva s propagandistickou kampaňou. A je už v povahe veci, že aj s nenávisťou, takže umenie sa nám žalostne vytráca pred očami a čím ďalej, tým častejšie sa nám servíruje iba poľutovaniahodný odpad.

PS: pred pár rokmi už aktivisti neokominterny rozbehli aj ďalšiu kampaň, tentoraz tvrdo rasistickú, ktorú by sme tak pracovne mohli nazvať „zčierňovanie“. Ale o tom niekedy nabudúce.

JÁN LITECKÝ ŠVEDA

Kresba: Andrej Mišanek

Vlastníctvo má dimenziu ekonomickú, právnu a sociálnu. Tento pojem je príliš komplexný, aby sme ho vnímali len izolovane. Je súčasťou historicky sa vyvíjajúcich hodnotových a filozofických konceptov. Útok na súkromné vlastníctvo je jedným z prvých zásahov každého režimu voči slobode. Koncepty a teórie vlastníctva sú trvale predmetom analýz jednotlivých režimových predstáv. Tvoria základnú teoretickú bázu režimu a jeho legitimity. Vývoj vlastníckeho práva v histórii bol nevyhnutným procesom, ktorý prebiehal komplementárne s vývojom pocitu ľudskej slobody a predstavy o nej. Ideológovia liberálnej totality sa sťažujú, že západná civilizácia na začiatku 21. storočia čelí silnejším útokom na vlastnícke právo, ktoré je síce priznané vlastníkom, no pod rúškom ochrany verejného záujmu priznaný nárok na vlastníctvo a kompetencie z toho vyplývajúce sa spochybňujú. Pritom na výnimky sa myslí v každom režime... Vlastníctvo oprávňuje predmet vlastníctva užívať, požívať jeho plody a disponovať s ním. Vlastnícke právo je jedným zo základných subjektívnych práv. Zveľadovať a dediť svoj majetok je prirodzeným právom. Bez diferencovaného prístupu k povahe a objemu vlastníctva však vznikajú predpoklady aj pre vydieranie, zbedačovanie, ochudobňovanie s možnosťou upierať práva iným.

Ignorácia objemu a charakteru vlastníctva má vplyv na sociálne a ekonomické záujmy spoločenstva a vo svojich dôsledkoch formuje obsah slobody. Liberálna mantra – sloboda sa končí tam, kde sa začína sloboda iného človeka – sa stala totálnou frázou liberálnej diktatúry, v ktorej sa nachádzame. Nediferencovaný prístup k vlastníctvu nerešpektuje základné práva a slobody v zmysle rovnosti ľudských bytostí. Trojdimenzionalita povahy vlastníctva je ignorovaná a formálne právne predpoklady sú deformované práve touto liberálnou frázou... Poskytuje totiž neobmedzený interpretačný potenciál. Analýza podstaty vlastníctva – nielen vlastníctva výrobných prostriedkov, je nevyhnutná z historického pohľadu a z pohľadu vývoja ekonomického myslenia. Neexistuje pritom jednotný systém klasifikácie foriem vlastníctva. Dôvodom je skutočnosť, že povaha týchto vlastníckych vzťahov zásadne určuje režimový a ideologický charakter spoločnosti.

Liberálny diktát svojou podstatou rešpektuje vlastníctvo bez obmedzení – ako súčasť prirodzeného práva a podstaty ľudskej prirodzenosti. Je však paradoxné, že s podporou predstáv svetového ekonomického fóra dnes nemá žiadne zábrany propagovať “nič nevlastnenie” – ako zdroj šťastia a duchovnej slobody... Samozrejme, ako inštaláciu vývojovo “vyššieho” stupňa sociálnej koexistencie. Ide o propagandu podpory liberálnej neomarxistickej ideológie, s nevyhnutnou neofašistickou metodológiou aplikácie. Dôsledkom straty vlastníctva vzniká absolútna existenčná závislosť. Jadrovou otázkou je – od koho... Ak to majú byť od reality odtrhnutí bruselskí úradníci so svojou predstavou o “demokratickej a úspešnej” Európe, tak EÚ budúcnosť nemá. Hodnota slobody je väčšia ako cena života, ktorý si možno predĺžiť vedomou, či nevedomou kolaboráciou. Pociť re-

latívnej slobody v spoločnostiach tak zvláštne... Preto totality zanikajú.

Doterajší poriadok zákonite zlyhá v dôsledku právnej deštrukcie štátu, chamtivosti a korupčnosti liberálnej partokratickej “demokracie”. Nadnárodné liberálne elity sú si vedomé tejto skutočnosti. Ako trefne konštatuje emeritný ústavný sudca Doc. JUDr. Drgonec : “ Volebné právo v partokracii chráni politické strany pred voličmi. V demokracii chráni voličov pred stranami. A na tom spočíva všetko, čomu sme vystavovaní... Teoretici marxizmu sú opäť pripravení. Ekonomické fórum predznamenáva neomarxistický nástup “progresivistov” s tvorbou klímy “oslobodenia”... Trvale nás chce niekto revolučne spasit’ a oslobodzovať... Pre ovládanie nás bez

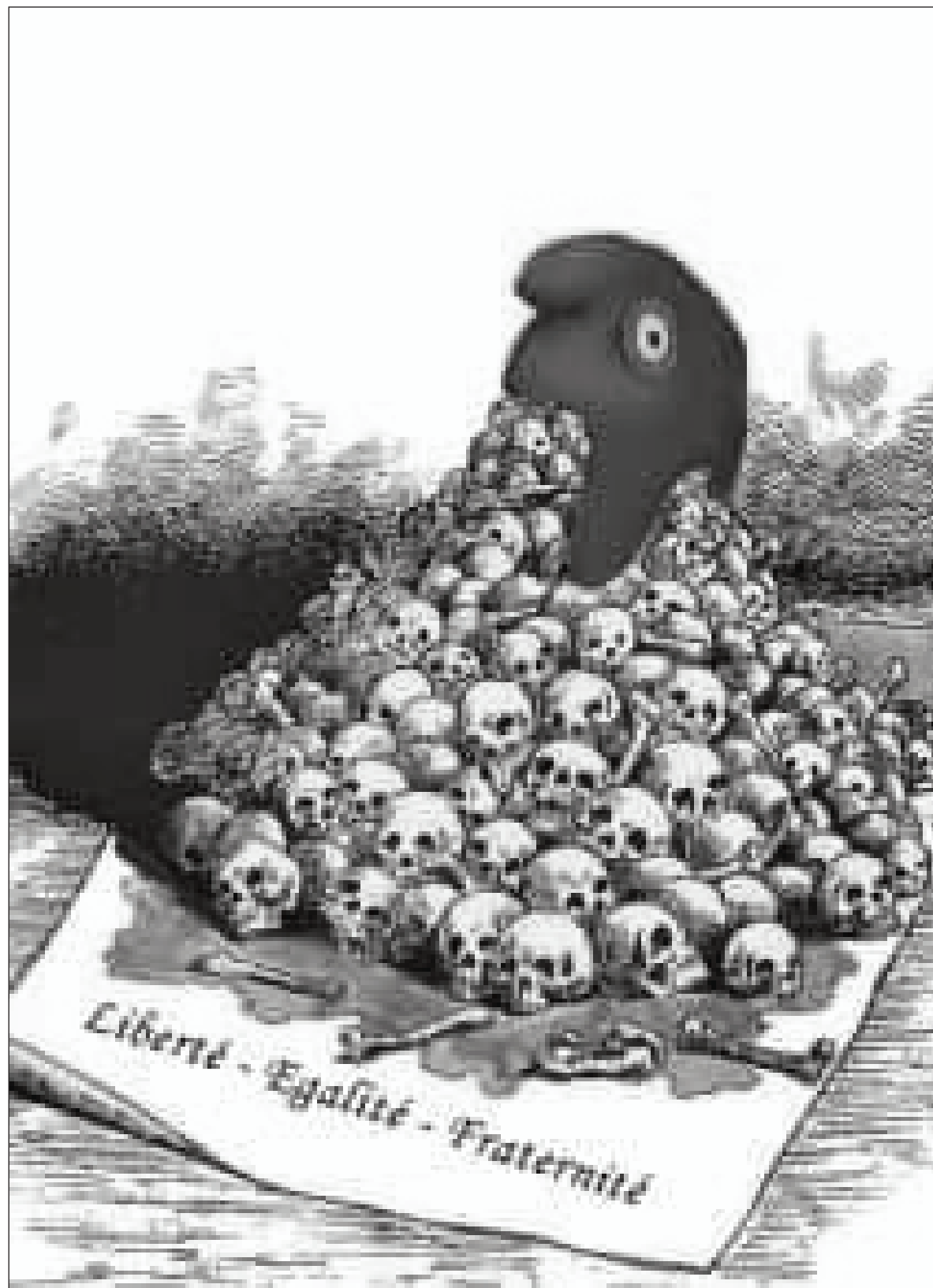
zamestnania, je zavedenie marxistickej teórie v novom šate nevyhnutné. Vyžaduje opäť zmeny vo vlastníckych, ale hlavne hodnotových vzťahoch. Tie majú ovládnuť celý koncept spoločnosti. Pri súčasnom technologickom vývoji a automatizácii nebude možné všetkých ľudí zamestnať a odmeňovať. Odmeňovanie je pritom viazané na prácu a výkon. Pracovná a výkonná nediferencovanosť vedie automaticky ku konfliktom. Aj z morálneho aspektu predstava o vlastníctve a jeho objeme je viazaná na prácu. Najmä však vo vedomí obyvateľstva so skúsenosťou reálneho socializmu a marxistickej ideologickej indoktrinácie. Súdruhovia jasne chápali význam ideologickej práce, podobne ako dnešné mi-

movládne organizácie so svojimi platenými hlásnymi trúbami... Ako zdroj osobného vlastníctva bola chápaná predovšetkým práca občana v prospech spoločnosti. Majetok, ktorý bol získaný z nestatočného zdroja, nepožíval ochranu osobného vlastníctva. Podľa Občianskeho zákona Československej socialistickej republiky, (§126, Obč. zák. 40/1964 Zb.) osobné vlastníctvo slúžilo na uspokojovanie hmotných a kultúrnych potrieb občanov. V osobnom vlastníctve boli predovšetkým príjmy a úspory z práce a zo sociálneho zabezpečenia, veci domácej a osobnej potreby, rodinné domčeky a rekreačné chaty. Občan mohol s nimi nakladať v zásade neobmedzene. Ak nebude pracovná sila potrebná a k tomu pristúpi ne-

dostatok energetických zdrojov, schudobnenie populácie je zákonité. Redukcia nárokov a “tvorba pocitu spokojnosti” vyžaduje zmeny v hodnotách... Pri ideologickej dogme – nevyhnutnosti stáleho rastu a pri doterajšej liberálnej štruktúre spoločnosti – nie je udržanie sociálneho mieru možné. Tým sa predovšetkým chápe bezpečnosť udržateľnosti postavenia doterajších superelit... Tie “nižšej kategórie” – terajší tzv. “lídri” členských krajín EÚ a jej komisári budú bez problémov predhodení davu... Udržanie postavenia je dôvod pre “reset” a návrat do “favicového” jarma, s vyvlastnením populácie s pridelovým systémom, ktorý spoločnosť ovládne... Jeho funkčnosť je závislá od motivovanosti a štruktúry vyhodňovania

PETER POGÁDY

Nič nevlastniť a byť šťastný

pridelujúcich elit. Doteraz rozhodovacia kompetencia a rozdeľovanie fungovalo na základe vlastníctva. Tento princíp sa vo všeobecnosti nepovažuje za ideálny, ale akceptovateľný. Heslo “nič nevlastniť a byť šťastný” môže zabezpečiť len diferencovanosť konzumnej hodnoty sociálnych kreditov. Zvýhodňovanie je základom tvorby elit a motívom pre spoluprácu. To všetko tu už bolo, len s nižšou technickou vyspelosťou a s inou ideologickou terminológiou. Otvorená je však otázka, kto – podľa konformity k systému – bude pridelovať... Všetko limituje nevyhnutný rešpekt predpokladov na biologické prežitie väčšiny. Je naivné si myslieť, že takáto predstava zabezpečí v spoločnosti relatívny mier a bezpečnosť superelit... Pre nekonformných, vnútorne bezprogramových, zdrojovo nepokrytých a hlavne nezmiernených so závislosťou od pridelového systému – bez šance formovať vlastnú existenciu... vznikne automaticky potreba redukcie počtu obyvateľstva... Obnoví sa koncept vedúcej úlohy vláducej zoskupenia (vedúca úloha “strany”), vo voľbách budú masu presviedčať len povolení kandidáti s mediálnym krytím (kandidáti “národného frontu”)... Tí vytvoria hierarchickú sieť prerozdeľovačov a odoberateľov štandardných a nadštandardných sociálnych bonusov. Prislusnosť k nej je hlavný motivačný činiteľ. To je aj dostatočný dôvod k obmedzovaniu slobody. Predpokladom stability systému je aj “mocenská mediálna neviditeľnosť” “... Feudálny princíp daný vyvolenosťou a definovaný francúzskym kráľom Ľudovítom XIV. – “štát som ja”, bude obohatený o nový fenomén – nikto nevie kto je kráľ, ako vyzerá – veď ho predsa nikto nevidel... že by to bol počítač?... To nie je predsa podstatné... veď nič nevlastniaci “občan” je predpokladom celého konceptu... a ten sa už pýtať nebude...

Ilúzia všeobecnej “rovnosti šancí” narazila vždy na realitu tvorby elit.

Pôvod majú spravidla v elitách predchádzajúcich. Nadnárodné superelity v záujme udržania svojho postavenia preprogramovávajú systém. Ako uvádza Michael Morris v knihe "Je to vojna" - superbohatých proti zvyšku sveta... Ich zbraňami sú inscenované pandémie, očkovacie látky (ktoré nie sú očkovacími), nespohľadlivé a manipulovateľné diagnostické testy, energetická nedostatočnosť, hyperinflácia, klimatická diktatúra a strašenie blackoutom... Základom je vyvolanie strachu. Predpokladom príslušnosti k novým elitám je účasť na ich tvorbe... Potrebný kapitálový objem je už k dispozícii. Posledná fáza vývoja - koncentrácia kapitálu v rukách najrelevantnejšej a extrémne úzkej kapitálovej superelity, tvorí dostatočné ekonomické a vplyvové sebavedomie pre rozhodný pokus o zmenu... Tá ako "jediná" môže zachovať globálny dominujúci vplyv... Tak isto ako po aranžovanom politickom prevrate vo východnej Európe prebehla premena znalcov socialistického vlastníctva na znalcov vlastníctva súkromného. Zrovnoprávenie štátneho a súkromného vlastníctva bolo zásadnou požiadavkou politického prevratu v roku 1989. V 90. rokoch bolo štátne vlastníctvo privatizáciou rozkradnuté, verejné a družstevné vlastníctvo prakticky neexistuje a podriaďuje sa trhu. Nedotknuteľnosť súkromného vlastníctva dáva korporáciám moc nad verejným záujmom. Nie je podstatné vlastníť, ale ovládať... Osobné vlastníctvo doteraz spoluzabezpečovalo život jednotlivca a jeho rodiny. Vlastníctvo štátu a súkromné kapitálové zoskupenia pod ochranou národného štátu tvorili predpoklad vlastnej suverenity a ekonomickej existencie občanov, spojených kultúrnymi hodnotami, tradíciou, jazykom... Túto hodnotovú predstavu globalizačný projekt - pax americana - vylučuje... Globalizácia ako objektívny proces môže mať však aj iné podoby. Stará pravda - jedinec a štát, ktorý nič nevlastní je fraškou suverenity - sa opäť potvrdí, keď zlyhá progresivistická, anticivilizačná predstava existencie... Je to ideologický konštrukt, mýtus v hlavách elit, odtrhnutých od sociálnej a biologickej reality, s ambíciou mocenského ovládania más v nových podmienkach... Liberálny rešpekt vlastníctva má výhody dedičnosti, relatívnej existenčnej nezávislosti anapojenia na štátne zdroje... Táto moc umožňuje aj "mediálnu neviditeľnosť" kapitálových superelit... - aby vznikajúce sociálne a vojnové krvavé konflikty nemali konkrétneho nositeľa zodpovednosti. Každá mocenská štruktúra má ambíciu udržať si výhody neobmedzeného súkromného vlastníctva... Všetky právne akceptované formy vlastníctva boli postavené na existencii nevyhnutných predpokladov na prežitie a na ideologických dogmách definujúcich elity. Elitárstvo... ale aké? Nevyhnutná zmena systému a účasť na mocenskej kontrole jeho mechanizmov môže byť garantovaná len vtedy, ak ju ekonomické elity samé vytvorila...

Západná civilizácia na začiatku 21. storočia čelí silnejúcim útokom na podstatu ľudskej prirodzenosti, pričom hlavným nepriateľom je rodina a národný štát. Pre biologické a socioekonomické "preprogramovanie prirodzenosti" rodiny slúži LGBTI, genderizmus, feminizmus - ktoré nemajú so zdravým rozumom a znevýhodňovaním menšín nič

spoločné. Výsledkom má byť opäť "nový človek"... "Európska únia povedala"... kto to je? Znie to presne tak isto ako - ústredný výbor strany rozhodol... Právo na rozhodnutie má predsa "vedúca sila", ktorej "geniálne" idey sú garantované úradom komisárov. Nekorigovateľnosť nereálnych nápadov a konceptov superelit, presadzované komisármi, tvorí predpoklad pre deštrukciu... Keď poslanci EÚ parlamentu dostávajú vyšší plat ako predsedovia vlád niektorých členských štátov - možno pri právnej nadradenosti EÚ odhlasovať prakticky všetko... Svojou koncepciou sa EÚ premenila na úniu kapitálových korporácií, zosieťovaných organizačnou a kompetenčnou štruktúrou. Hlavným dôvodom je formovanie výlučne "zhora"...

Súkromné vlastníctvo je organickou súčasťou ľudskej existencie, je neoddeliteľnou súčasťou každého ľudského života. Trošku viac pamätajúca generácia sa na prednáškach "vedeckého" komunizmu učila vizionárske predstavy o budúcom bájnom živote v komunistickej spoločnosti - podľa zásady - každému podľa jeho potreby... Princíp bol posunutý do hypotetickej úrovne, lebo dosiahnutie tejto cieľovej predstavy nebolo možné konkretizovať. Zato sa však vedelo, že rešpektovaním marxisticko - leninskej ideológie pod vedením vedúcej úlohy komunistickej strany sa k tomu bezpečne dopracujeme... Heslo - Nič nevlastniť a budeme šťastní - má tak isto charakter predstavy bohatej náboženskej sekty... Má opäť povahu cieľového princípu - trvalej bájnej spokojnosti... Táto "veľká idea" je predsa dostatočným dôvodom pre relativizáciu významu právneho štátu. Aranžovaná väčšinová "demokracia" dokáže zrelativizovať aj vraždu... Popieranie prirodzenosti bolo vždy zdrojom režimového zlyhania. Medvede sú bylinožravci, žena je muž a naopak, aj muži budú rodiť a dojsť deti, o dva týždne budem ženou, a čo potom, to sa ešte rozhodnem... Geniálne projekty predsa umožnia "premenu"... akákoľvek idea je zdrojom novej biologickej a sociálnej reality...

V téme vlastníctva bol "starý" marxizmus nedôsledný... Dnes nejde len o to, či bude človeku odobratá možnosť privlastnenia "nadhodnoty" vo forme znárodnenia výrobných prostriedkov (až do úrovne zmrzlinára na ulici). Dnes je podstatná existenčná závislosť od pridelového systému sociálnych bonusov. Až digitálna pripravenosť umožňuje kontrolu činnosti, záujmov, pohybu, myslenia a názorov - nielen populácie ako celku, ale aj konkrétneho jedinca. Len tak možno vytvoriť projekt vydieračského pridelového systému.

Ponímanie vlastníctva z hľadiska historického, ekonomického, sociologického a filozofického tvorí reálnejší postoj k jeho vývoju, zmyslu a účelu. Ideológovia a reprezentanti moci sa vždy tvária suverénne - ako znalci... Existencia propagovaných foriem a charakteristik vlastníctva obhajuje záujmy vládnucích elit. Strata rešpektu trojdimenzionality povahy vlastníctva je zdrojom jej interpretačnej nestálosti a násilných sociálnych pohybov. Pre výklad pojmu vlastníctva sú v občianskej mase expertami všetci a zároveň nikto... Ľudová predstava - ak je to moje, môžem si s tým robiť čo chcem... bez ohľadu na to, či je to

banka, štát, pitná voda, poddaní alebo moje nohavice..., je zdrojom sociálnych konfliktov. Zmes vlastnických prvkov typických pre otrokárstvo, feudalizmus, socializmus či kapitalizmus je súčasťou nových teoretických kreácií svetového poriadku. Ide predsa o projekt novej dominancie... Otvorené sú však otázky: Má človek morálne právo vlastníť to, k čoho existencii neprispel? Sme vlastními nášho času, seba samých a tých druhých...? Je osobné a súkromné vlastníctvo súčasťou prirodzeného práva, je medzi nimi rozdiel - a ak je - tak či je kvalitatívny, alebo len kvantitatívny...? Aké sociálne dôsledky majú objem, povaha a kompetencie vlastníctva?... a celý rad ďalších...

Pre udržanie dominancie superelit, vytvorených korporátnou liberálnou diktatúrou, je nutné vymyslieť niečo šokovo absurdné... Politika plná - nie osobností, ale osôb s poruchami osobnosti, nedokáže vnímať dôsledky svojho správania. Je to výsledok emočného chladu, ktorý je tak charakteristický pre túto societu. Cieľ je nadradený ceste... a "rola" je fascinujúca. Násilné vyvlastnenie komunistami má byť nahradené pseudodobrovoľným vyvlastnením progresívnymi neomarxistami - dlhom (neschopnosťou platiť dane, energie, potraviny, palivá, bývanie...). Cieľom je zlikvidovať prirodzenú biologickú a sociálnu architektúru života - podľa možnosti - bez konfliktu so zvyškami základných hodnotových a morálnych imperatívov. Liberálna progresívna soldateska ich nazýva opovrhnutiahodnými konzervatívnymi, či ľavicovými deformáciami "prirodzenosti"... Z vlastníkov korporácií má vzniknúť neviditeľná elita s celoživotnými, dedičskými a kompetenčnými právami. Komisári a mocenská hierarchická štruktúra EÚ s tzv. "lídrami" členských štátov, majú len malú nádej na politické prežitie. Pri realizácii stanovených cieľov a predstáv o novom svetovom poriadku sú len spotrebným materiálom... Riadená demolícia ekonomiky európskou komisiou je cesta k postupnému vyvlastneniu občianskej masy - predpoklad pre novú realitu... Totalitný liberalizmus sa má zmeniť na totalitu - akú svet ešte nevidel... Existujú už predsa štruktúralne, technologické a finančné možnosti pre ovládanie a reguláciu premnoženej populácie... Ich súčasťou je aj "riadený" chaos - predpoklad pre zavedenie poriadku...

Téma vlastníctva uvoľňuje opraty "zakonšpirovanej" fantázií... Výsledky jej uvádzania do života môžu byť len desivé a možno drsnejšie ako je plánované... Sloboda slabomyseľnosti, alebo slabomyseľnosť slobody - všetko je možné... Cesta k pochopeniu je často dlhá a mučivá... Mýty komunizmu, liberalizmu a iných "izmov"... neprežívajú pre stratu chápania trojdimenzionality podstaty vlastníctva a pre zločiny, ktoré sú s tým spojené... Vlastniť všetko znamená, že ostatným zostane "nič". Totality poznajú totiž len totalitné možnosti - vlastníť všetko, alebo nič...

DOSLOV:

Dostojevského konštatovanie: "Bez Boha je všetko dovolené" - opäť prekoná hranice pravdivosti a očakávaní... a preto - "i riekol blázon v srdci svojom - niet Boha" (...(Ž, 14,1)

KATARÍNA DŽUNKOVÁ

Kôň

Budeme spolu tisíce rokov,
ved' moja slabosť potrebuje tvoj ťah,
v búrkových krajinách
na vlnách ovsa
aj opraty ti plieškom ozdobím,
nech bude krásna bolesť,

keď si sluhom,
čo mi na podnose diaľku priniesol.

Pasieš sa tak, že bozkávaš zem.
Obujem ťa železom, čo sám nenesím,
tvoje nešťastie mi bude symbol šťastia,
bozkávam okom stopy,
keď prichádzaš ty
a keď sa vzdal'uješ
vo vojnách s červeňou za obzorom.

Tá podkova je brána -
otvoril som ňou leto počet
a aj pri zrození sveta si bol ty -
svalnatá biela labuť,
z tvojej kože spleťam na teba bič,
pohol si hlavou
a nastala noc.

V stepi vytváraš tieň
a ja ťa zvieram medzi stehnami,
akoby si mi bol synom.

Na voze nesieš slnko ako hrb,
pohodiš hrivou
a od topoľov sa zdvihne chladný vietor,

vieš, aj hviezdy sú len mušky
čo ešte v pravku videlo
tvoje hlboké oko.

TEODOR KRIŽKA

Tráva, vietor, kôň

V trávě sa pasie vietor, hmla a vôňa,
mesiac je ako nad ňou oko koňa,
náhlím sa, kým však vyštverám sa poň,
hmla stúpne, zdvihne aj hlavu kôň.

Odbieha kôň a odnáša si v hrive
všetko, čo bolo chvíľu také snivé,
stihol som ešte, ako šľahol chvost,
nebolo toho veľa, bolo to však dosť.

Kôň uteká, môj pohľad v stopách vláči,
málo je toho, ale mne to stačí,
lebo kým stratili sa v diaľke kopytá,
z ich hudby duša pila dosýta.

V tomto roku uplynie/uplynulo 310 rokov od narodenia a 235 rokov od smrti najvýznamnejšieho slovenského literáta 18. storočia, františkána Hugolína Gavloviča. Tento básnik personifikuje vzácny a zriedkavý zjav našej literárnej minulosti. Jeho - na svoje časy obdivuhodná - básnická tvorba sa stala známou slovenskej verejnosti až v tridsiatych rokoch 19. storočia, viac než 40 rokov po jeho smrti, keď zásluhou bernolákovcov vyšli tlačou jeho básne a odhalili sa umelecké kvality, ako aj osobné črty tejto svetlej postavy našich kultúrnych dejín.

Hugolín Gavlovič bol široko vzdelaný a sčítaný rehoľník, ľudový misionár, ktorý veľmi dobre poznal nielen Bibliu a scholastické spisy, ale aj diela klasických, renesančných a súdobých autorov. Okrem toho bol pevne zrastený s pospolitým ľudom, poznal nielen jeho reč a štýl života, ale aj jeho biedu, túžby, radosti, čnosti i neresti.

Básnik Gavlovič sa narodil v Čiernom Dunajci (dnes Czarny Dunajec v Poľsku) 11. novembra 1712. Pretože sa to udialo na sviatok sv. Martina, podľa pekného staroslovenského zvyku, dostal pri krste meno, "ktoré si priniesol" t. j. Martin. Už v útlom veku stratil oboch rodičov a ujali sa ho jeho príbuzní na Orave. Detstvo a mladé roky preživil v Trstenej, kde navštevoval základnú školu. Stredoškolské štúdium absolvoval na gymnáziu v Žiline. Dňa 30. júna 1733 bol prijatý v Hlohovci do františkánskej rehole (Salvatoriánska provincia) a prijal meno Hugolín (Svätý Hugo/Hugolín bol jedným zo spoločníkov sv. Františka). Františkánsku rehoľnú formáciu si odbavoval v Beckove, Pruskom a Žiline a v roku 1738 prijal kňazské svätenie. Ako rehoľný kňaz pôsobil v Žiline, v Beckove, ale najdlhšie v Pruskom. Posledné roky svojho života preživil v Horovciach ako kaplán a vychovávateľ šľachtickej rodiny Madočányiovcov. Zomrel vo veku 75 rokov v Horovciach pri Púchove 4. júna 1787.

Gavlovič bol – ako sa hovorí – rodeným misionárom-kazateľom. Tejto obľúbenej pastoračnej činnosti sa však musel zrieknuť, lebo keď mal 33 rokov, postihla ho ťažká pľúcna choroba, pravdepodobne tuberkulóza. V tom čase lekárska veda nebola natoľko pokročilá, aby vedela identifikovať a liečiť túto chorobu a spravidla predpisovala na takéto neduhy jednoduchý, ale niekedy náhodou aj celkom účinný liek: žinčicu. Páter Hugolín sa preto musel zdržiavať tam, kde bol čerstvý zdroj jeho lieku. To znamenalo, že v lete, keď sa ovce vyhnať z dedín na salaš, musel za nimi s valachmi na salaš aj on. Tam – ako to on sám zaznamenal – „pod zámkom Vršatským a na Chrástkovej.... k zdraví svému žinčicu užíval“.

Podľa všetkých náznakov, pobyt na salaši mu vrátil zdravie, ale nie v plnej miere. Jeho pľúca neboli dosť silné na zvučný kazateľský hlas. Ale aj keď sa nemohol vrátiť k svojej niekdajšej pastoračno-kazateľskej činnosti, jeho um a duch ostával svieži a plný života a čo nemohol vysloviť z kazateľnice, to vložil do veršov. Tak vznikla jeho najznámejšia zbierka didaktických básní „Valaská škola mravův stodola“. V nej Gavlovič spopularizoval kazateľským štýlom všeobecné poučky náboženské, mravoučné i sociálne spôsobom kompozične síce jednotvárnym, ale zato veľmi živým a pestrým. Jeho Valaská škola "má v sobe zlosti, mravy i cnosti k nasledovaniu i k utíkaniu ku statečnosti i k veselosti. A ako nás informuje, bola "pri ovčáchpsaná v Pruském vydaná Roku Páne 1755."

Dielo venoval "ctným a svého titulu hodným bratrum i sestrám Tretieho rádu", teda veriacim laikom všetkých spoločenských vrstiev. Kniha pozostáva z prológu (predhovor), nasleduje 22 "nót" /spevov, častí/ a v každej z nich 59 konceptov /strof/, takže dohromady 1296 dvanásťveršových "nápadkov". Tieto "nápadky" – ako ich nazval prvý vydavateľ jeho diela M. Rešetka – podáva ako "do snopkov veršami svázané" a básnicky starostlivo vybrúsené mravné naučenia.

V úvode Gavlovič takto vysvetľuje čitateľovi štruktúru jednotlivých "konceptov-nápadkov":

*V každej nóte je konceptův padesát i devěť,
jestli o tem pochybuješ, opáč, jak chceš zvedeť.
V každém koncepte napsaných dvanáct rádkův stojí
pro toho, který dluhého čítání se bojí.
Každý rádek čtrnáct syllab obsahuje v sobe,
to všecko namísto syra obetuje tobe.*

Výsledkom tohto podujatia je umelecká kompozičná stavba zodpovedajúca vtedajšej barokovej architektúre. Pritom každý "koncept-nápadek" obsahuje nejakú konkrétnu kazateľskú tému, ktorú autor-básnik potom rozvádza "krátko a múdro". Nájdeme tu nabádania a výzvy ku kresťanským čnostiam: k zdržanlivosti, poslušnosti, trpezlivosti, vernosti. V iných nápadkoch vystriha pred nerestami, hlavne pred nestriednosťou, opilstvom, hnevom, závisťou. Inde zas zdôrazňuje aj také veci, ako je hygienická dôležitosť čistoty

("Mluvíme, že čistotnost' je zdraví polovičné/ tehdy čistotu v tvém dome mávaj ustavičné"). Nechýba ani dôraz na hodnotu kultúrneho a umeleckého snaženia ("Uč sa, synu, od malička čo možeš dobrého/ a nadevšecko umení hledejliterného"). Slovom, sú tam rady a poučenia pre každého: pre bohatého, ako i chudobného, pre zemana i pre poddaného, pre gazdu i gazdinú...

Ako som už spomenul, počas svojho liečenia Gavlovič strávil približne polovičku každého roka na salaši. Ovce sa totiž premiestňovali z dediny na salaš na jar a ostávali tam do jesene, alebo ako sa tomu v ľudovej reči hovorilo: „od Ďura

do Michala“; od sviatku sv. Juraja (23. apríla) do sviatku sv. Michala (29. septembra). Po návrate od valachov k svojim spolu-frátrom v Pruskom, Gavlovič kláštornej cele krasopisne prepisoval plody svojich úvah a postrehov. Tak vznikla Valaská škola, ktorá mala viesť kresťanských laikov k mravnosti a po nej nasledovala Kresťanská škola, ktorá mala viesť o stupeň vyššie, ku svätosti. V tomto duchu sa totiž autor v úvode Kresťanskej školy prihovára čitateľovi: „Dal som ti valaskú školu k mravum, statečnosti/ a táto kresťanská škola bude ti k svatosti.“

Rozsahom je Kresťanská škola o niečo kratšia ako

FRANTIŠEK VNUK

Nezaslúžene zabúdaný básnik Hugolín Gavlovič

Valaská. Pozostáva z 1152 nápadkov rozdelených do štyroch cyklov. Každý cyklus obsahuje 288 nápadkov týkajúcich sa posledných vecí každého človeka: smrť, súd, nebo, peklo.

Okrem týchto dvoch skladieb Gavlovič vypracoval aj ďalšie didakticko-kazateľské básnické diela ako Škola duchovná, Kniha o márnosti sveta, rozsiahlu zbierku kázni na rozličné príležitosti Kameň ku pomoci, antológiu Petsto naučení o dobrých mravich. Je autorom aj niekoľkých spisov v latinčine, napríklad Qualisvita, mors set ita (Aký život, taká smrť).

Nič z Gavlovičovej tvorby nevyšlo tlačou za jeho života. Až v roku 1830/1931 vydal Michal Rešetka (1794-1854), katolícky kňaz na Hornej Súči, Valaskú školu vo dvoch zväzkoch. Ako vydavateľ a redaktor Rešetka podrobil zbierku rozsiahlej úprave, najmä po stránke gramatickej – dalo by sa povedať, že ju „preložil“ do bernolákovčiny. Niektoré citlivé nápady (dohromady asi 25) vynechal. Údajne preto, aby zbytočne neodráždil súčasnú meternichovskú cenzúru.

Rešetkov čin upozornil našich vzdelancov nielen na Gavloviča, ale aj na národné prebúdzanie sa slovenského ducha pod vplyvom vtedajších osvietenecých prúdov. Záujem o Gavlovičovú tvorbu postupne vzrastal a po prevrate, t. j. od roku 1918, sa ona stávala predmetom hlbšieho a systematickejšieho literárneho výskumu. Spomedzi slovenských literárnych vedcov najviac pozornosti jej venoval jeho rádomý súkmeňovec, františkán Celestín Lepáček (1905-1955), profesor a v rokoch 1934-1946 riaditeľ františkánskeho gymnázia v Malackách (napríklad: Život a dielo pátra Hugolína Gavloviča). Medzi ďalšími skúmateľmi Gavlovičovej básnickej tvorby hodno spomenúť W. Bobeka (Dvaja slovenskí veršovci Peter Benický a Hugolín Gavlovič), A. Mráza (Gavlovičova škola kresťanská), J. Heidenreicha (Gavlovičova Valaská škola). O socialisticko-realistické vyhodnotenie Gavloviča sa pokúsil Ján Mišianik (Antológia staršej slovenskej literatúry). Pri príležitosti trojstoročia jeho narodenia – v novembri 2012 – sa konala v Bratislave vedecká konferencia, kde odznelo niekoľko pozoruhodných príspevkov o jeho živote a diele a vyšla knižne aj jeho Škola kresťanská s veršami zväzaná. Ale inak za posledných 30 rokov Gavlovič ostáva nezaslúžene zabúdanou postavou našej kultúrnej minulosti.

Gavlovičove veršované nápady, najmä tie vo Valaskej škole, majú skutočne v sebe podmaňujúce čaro, pretože sú plné vtipných zvrátov a živého vyjadrujúceho realizmu. Okrem Kalinčiaka nijaký slovenský autor nevtelil do svojho diela toľko ľudovej múdrosti: porekadiel, prísloví a zdravej sedliackej filozofie, ako Gavlovič vo Valaskej škole. V útokoch na neresti rád a efektívne používal ironiu a ironický jazyk ako ostrú a účinnú zbraň. Ľudí oddaných vášňam a nerestiam často vykresľuje majstrovskou grotesknosťou. Takto, napríklad, vylíčil postavu opilca:

*Jestli se chceš, jako svečí, opilstva varovat,
tak sobe daj opilého člověka malovat:
Nech bude neočesaný, a sliny po brade,
neumytý, nespůsobilý, zaválaný všade.
Slabé nohy, mrtvý jazyk, a krvavé oči,
vždycky letíc dolu nosem, čo s nohú pokročí.
V hlavě víno, v bruchu rozum, v údoch žádnej síly,
tento nápis daj pod neho: hle, člověk opilý.
Tento člověk není člověk, neb rozum utratil,
když se s zbytečným nápojem v hovado obrátil.
A jak spadne do kaluže, bude postel jeho,
a i svine tam lihajú z obyčejě svého.*

Ešte komickejšie je vykreslená žena-gazdiná, ktorá cestou na jarmok hasila svoj smäd v krčme:

*Šla gazdiná do jarmeku kupovat vretená,
stavila se trochu v krčme smadem prinútená.
Když se s kterou si kmotričku trochu podnapila,
potem v rínku místo vretén hrncův nakúpila.
Jide do domu s hrncami, úzka je jej cesta,
tmu má v očech, potýká se statečná nevesta.
Vstupujíc do jizby, na prah s nohú zavadila,
spadla prez prah dolu nosem, a hrnce pobila.
Muž nevedel, čo se robí, začíná ju kriesiť,
ona hrnce oplakává, a prahu chce hřešit'.
Čo je? že se mi nemůžú žádné hrnce zdarit',
naposledy, čo mi po nich, nemám čo v nich varit'.*

Gavlovič pokladá víno za Boží dar, nezakazuje ho, ale nástojčivo radí, hlavne mladým čitateľom, aby neprekračovali mieru, kde sa tento liek stáva jedom:

*Užitečná vec jest víno, když seskrovne pije,
srdcu veselost dodává, údy posilňuje.
Ale bez spůsobu pité víno v zbytečnosti,*

*nakloňuje ku nemocám, i ku bezbožnosti.
Chladí zvenku přiložené, vypité zehřívá,
obyčejně k neužitku mladým lidem bývá.
Jeden pohár je ku zdraví, druhý k veselosti,
třetí k opilstvu pomáhá, čtvrtý k bláznivosti.
Když si mladý, radím tobe, zdržuj se od vína,
neb i starým z neho přišla ku zlému příčina.
Když skrz vůňu, aneb barvu te ponúká k chuti,
merkuj, abys' jed nevyopil k zlému upadnutí.*

Dojemná je jeho láska k rodnej zemi. Karhá a zahrňuje odrodilcov a tých, čo hanobia rodnú zem. Vrelý cit rodolásky sa výrazne prejavuje na viacerých miestach Valaskej školy, napríklad:

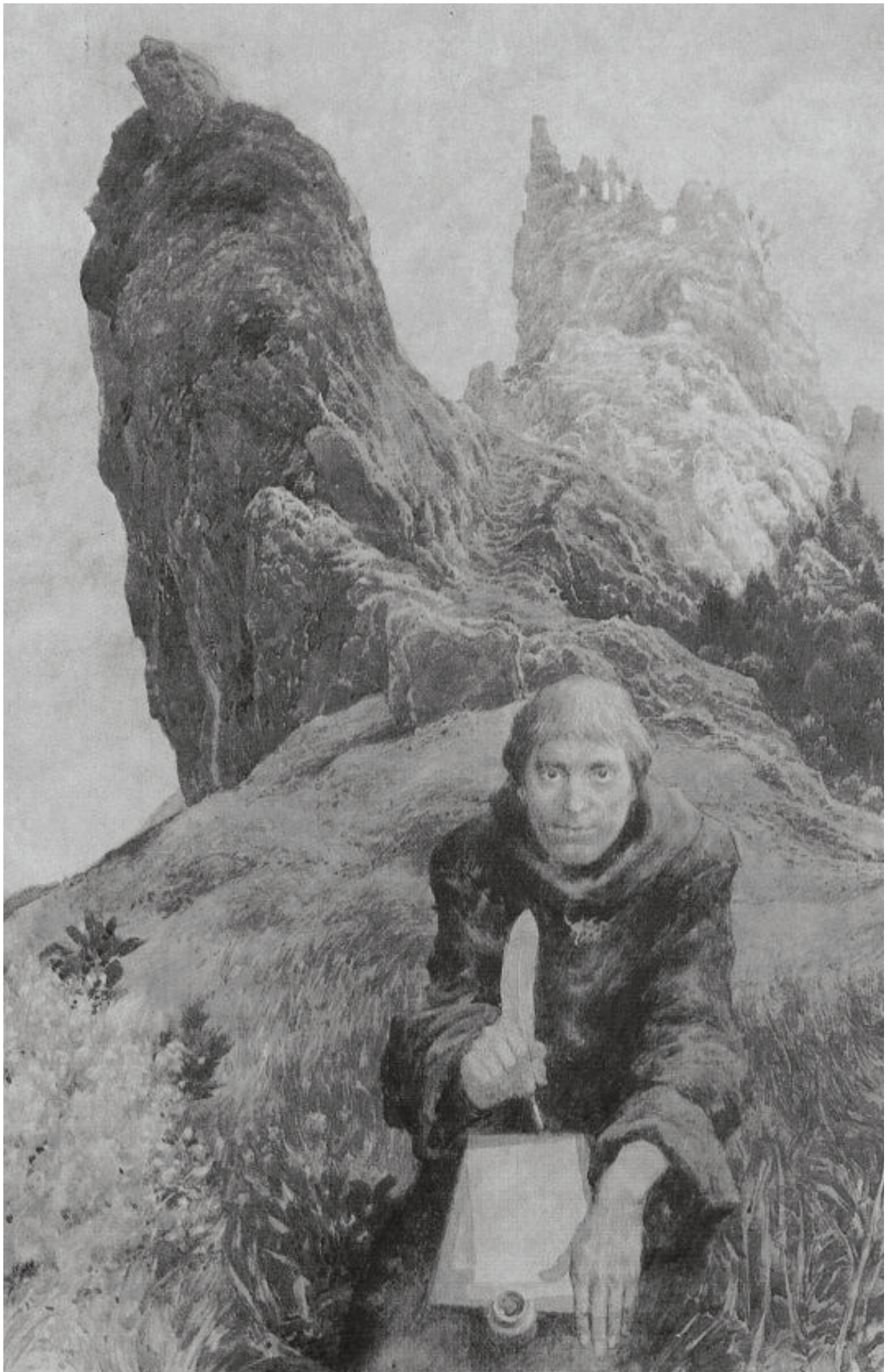
*Nejmilejšá člověkoví bývá tá krajina,
kde se zrodil, a vychoval; známá jest novina.
I červíček v tem koreňu, v kterém se vyláhne,
mívá sladké potešení, a k nemu se táhne.
Nevdečný je, kdo na svú vlast' lehkó zapomíná,
aneb k potupe svéj vlasti nečo zlé spomíná.
Sluší za Boha, za víru, za krajínu státi,*

*chválitebná vec jest za ňu krev i život dati.
Rečú, mečem, a s čím můžeš, obhajuj ju tuze,
neboj se pro jej ochranu upadnúť do nůdže.
Kdo umírá za slobodu, za pokoj krajiny,
večné meno sobe získá, za to dobrodiní.*

Alebo:

*Sladký je chren červíčkovi, když se v nemuláhne,
a jak z neho kdyvyleze, zas se k nemu táhne.
Sladká je vlast' člověkoví, v kteréjse narodí,
kterú sladkost' v člověkoví prirodzenost' plodí.
Blázen je, kdo před jinými vlast' svú potupuje,
s potupením svojej vlasti cudzú vychvaluje.
Kdo vlast' svoju potupuje, i sám seba haní,
nevdečný je, kdo úctivost' svéj matky nebrání.
Když je vlast' v neúctivosti, i ten bez cti bývá,
který v neúctivej vlasti narodenímívá.
A tým většé pro nevdečnost' potupení získá,
jak nálezky, cudzě mravy do svéj vlasti vtiská.*

Tieto nenáročným veršom vyjadrené patriotické výzvy majú čo povedať aj súčasnému čitateľovi.

Novela Muž, ktorý sadil knihy, vyšla v roku 2021 vo Vydavateľstve Spolku slovenských spisovateľov a jej autorom je Ján Podmanický. V súčasnosti pôsobí ako starosta Starej Bystrice a zároveň je poslancom slovenského parlamentu. S autorskou tvorbou má už isté skúsenosti. Spoločne s Oskárom Dubovickým napísal doslova výpravnú knihu Stará Bystrica a okolie (1998, 2016), v ktorej nájde čitateľ množstvo informácií i zaujímavostí o obci Stará Bystrica, jej obyvateľoch, histórii, a to s množstvom obrazového materiálu. V roku 2000 mu vyšli Povesti rieky Kysuce, ktoré ilustroval Miroslav Strnadel, a o dva roky neskôr aj Kysucké povesti (2002; druhé, upravené vydanie je z roku 2017), pričom autorom ilustrácií je známy výtvarník Miloš Kopták. V knihe Za oponou kysuckých dejín (2002) sa venoval histórii Kysuckého regiónu, odkiaľ pochádza, keďže je rodákom zo Starej Bystrice. Fotografie publikované v knihe vytvoril pedagóg a fotograf Jaroslav Velička.

Hoci je žáner novely v knižnej tvorbe Jána Podmanického novinkou, zhostil sa tejto úlohy vcelku dobre. Vo svojom prozaickom texte si totiž presne vymedzil kompozíciu bez väčších odklonov od ústrednej dejovej línie a snažil sa sústrediť na istú udalosť, ktorú mal uzatvoriť zvláštny, a zároveň náhly zvrät na konci. Aj keď podľa názvu novely a obzvlášť samotným priebehom deja už pozornejší príjemca môže predpokladať, ako sa príbeh skončí. Zdá sa však, že jedným z hlavných cieľov autora bolo cez priameho rozprávača, ktorým je bohatý argentínsky obchodník Herrero, sprostredkovať aj vlastný pohľad na súčasnú spoločensko-politickú situáciu v určitej konfrontácii s minulosťou. Azda to odôvodňuje i samotný výrok spomínanej ústrednej postavy Podmanického novely, ktorý je súčasťou úvahy nad poslaním spisovateľa Michala Potockého: „Možno spisovatelia píšú práve preto, aby mohli ukončovať príbehy podľa svojej predstavy. Možno preto, lebo sa nemôžu dívať na svet okolo seba a chcú vytvoriť svet lepší“ (s. 102).

Fabula novely sa tak odvíja od dobrodružnej cesty argentínskeho podnikateľa, ktorý sa vydá do srdca strednej Európy, na Slovensko, do vlasti svojho deda Jána Kováča. Tenodišiel do Argentíny tesne po druhej svetovej vojne a premenoval sa na Juana Herrera. Z testamentu, ktorý sa generáčne dedil, sa dozvedel o poklade, ktorý v obci Stará Dedina zakopal tesne pred koncom druhej svetovej vojny „Boží človek Štefan Potocký“ (s. 118) pre svojho syna Miška. Ten sa neskôr stal medzinárodne uznávaným spisovateľom Michalom Potockým a odkaz, ktorý mu až z Južnej Ameriky priniesol vnuk Ján Kováča po šesťdesiatich rokoch „mal pretrhnúť kruh nenávisti, aby našiel pokoj“ (s. 113). Stretnutie a rozhovor oboch postáv totiž prináša do príbehovej línie spomienky na tragické obdobie konca druhej svetovej vojny povstaleckých bojov v obci Stará Dedina, ktorú od Nemcov oslobodili sovietski vojaci.

Novela je aj o objavovaní a nachádzaní vlastnej identity v kontexte rodovej línie starý otec (Juan Herrero st.) – otec (Juan Herrero ml.) – syn (ústredná postava novely – argentínsky obchodník Herrero). Veď i sa-

O nachádzaní skutočného pokladu

motný strom (košatá lipa), pod ktorým sa nachádza zakopaný knižný poklad rodiny Potockých, je vlastne symbolom rodinných väzieb – rodičia sú koreňmi tohto stromu a mladšie generácie si majú položiť otázku, ako sa o tieto korene starajú, ako ďalej odovzdávajú prijatý dar. Počas návštevy Slovenska si najmladší Herrero dokonca spomína, ako sa s ním otec vždy zhováral po slovensky, „no keďže to nebývalo často, nebol by som tejto reči rozumel, keby som nemal starého otca. Ten so mnou rád trávil čas. Kríval na jednu nohu, nikdy nedokázal dlho stáť, často posedával a preto sa mi mohol venovať koľko som potreboval. S ním som sa rozprával väčšinou v jeho rodnej reči. Chcel, aby som jej aspoň rozumel. Dával mi čítať aj slovenských autorov, najmä Kukučína či Mila Urbana. Čo-to som preto pochytil aj zo slovenskej histórie a reči som sa naučil rozumieť pomerne obstojne“ (s. 31).

Zaujímavé sú aj nasledovné pasáže, v ktorých sa cez prizmu hlavnej postavy zrkadlia názory na veľké národy, ktoré vždy výrazne vplývali a naďalej vplývajú na celosvetovú geopolitickú situáciu a malé národy, medzi ktoré patrí i Slovensko. Herrero totiž vníma Američanov – trochu ironicky – ako poslov slobody, ktorých ambasádu na Hviezdoslavovom námestí ohraničuje obrovský plot: „V každej dobe asi musí byť nejaký štát, superštát, nadštát, ktorý si práve vtedy myslí, že je povolaný učiť iné národy a iné štáty, ako majú žiť. Možno to aj na začiatku myslia dobre, no vždy sa to končí plotmi s ostatnými drôtmi“ (s. 35). Podobne vidí i Nemcov, ktorí sa síce neustále snažia všetko urobiť čo najdokonalejšie, no aj tak stvorili v 20. storočí vražedné monštrum v podobe Adolfa Hitlera, ktoré

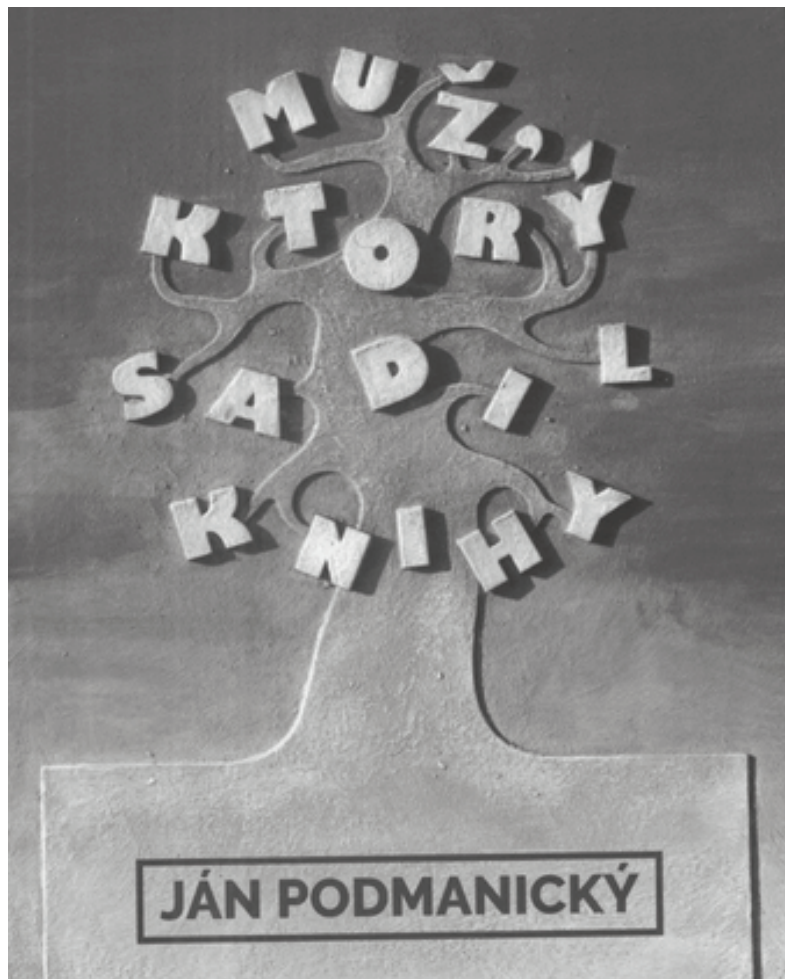
„zožralo pol svetadiela a napokon aj samo seba“ (s. 26). Napriek tomu po dvoch prehratých vojnách „konečne ovládli Európu. Poslúchajú ich Francúzi, Taliani a všetci ostatní. Zahodili svoju silnú marku len preto, aby mali oveľa silnejšie euro“ (s. 35). A napokon Slovensko a Slovákovi považuje hlavná postava za národ s chuťou do života, „akú už stratili víaceré staré európske a americké národy“ (s. 36).

Veľmi aktuálne – v čase, keď sa u našich susedov vedie krvavá vojna – a zároveň emotívne pôsobí na percipienta i úvaha Štefana Potockého o vojne ako hyperbole každodenného zla. „Vojna nevzniká vo vojne, ako si mnohí myslia, vojna vzniká v mieri. V čase dostatku a hojnosti, keď niekomu stále chýba“ (s. 87).

Napokon možno v príbehu percipovať ešte dôležitý motív existenčného oblúka, ktorý priamo vychádza z kresťanskej biblickej tradície, pretože všetko má svoj začiatok a koniec: „Alfa a omega. Nič neostane nepotrebané. Nijaké zlo a nijaké dobro, ktoré človek v živote vykoná, je to existenčný oblúk, ktorý začína v momente narodenia a uzavrú sa v momente smrti. Všetko sa vráti k svojej podstate. Každý odkaz musí byť doručený. Každá veta nájde svojho adresáta. Každé slovo sa stane telom. A slovo sa telom stalo a prebývalo medzi nami. Na počiatku bolo Slovo a to Slovo bol Boh. Logos. Amen“ (s. 54 – 55).

Novela Jána Podmanického je tak skutočne cenným príspevkom do literárnej mozaiky diel, ktoré sú dostupné na súčasnom knižnom trhu. Veď ako na zadnom prebale knihy uviedla Brigita Lehoťanová, je to aj novela „o hodnotách. O tom, čo môže byť skutočným pokladom“.

JÁN GALLIK

Martin Lacko:

Zápas o domovinu,
verše

k zrodu slovenskej štátnosti

Keď som dostal do rúk Zápas o domovinu, verše k zrodu slovenskej štátnosti, z tvorivej dielne proskribovaného historika Martina Lacku, vynorili sa mi v pamäti myšlienky dvoch básnikov, katolíckych kňazov, ktorých ľudská zloba vyhnala zo Slovenska a primála odísť do dobrovoľného vyhnanstva.

Uvedenie knihy

Prvá je z roku 1952.

Básnik Rudolf Dilong v novinách Slobodné Slovensko, ktoré v Mníchove vydávala Slovenská národná rada v zahraničí, z ďalekej Argentíny nepoeticky hrmel:

„Ťažko nám padne volať do hluchého sveta: Sme Slováci, chceme svoj štát! Prečo? Pred kým máme neustále padať na kolena a prosiť za odpustenie viny, že sme príslušníkmi slovenského národa? Koho máme my donekonečna molestovať, aby sa zmiloval nad nami, že sme Slovákmi a chceme na jednom kúštičku zeme žiť? Tých máme prosiť, ktorým je ľahostajnejšie naše právo na slobodu ako naša bieda a utrpenie? Ak veríme, že po premožení červeného Antikrista nastane kráľovstvo Božie na zemi, stane sa tak istotne bez zásluhy lotrov a kupcov s národmi. Kráľovstvo Božie nie je pre lotrov!“

Druhá kniha je z roku 1968.

Básnik Gorazd Zvonický vo svojich básnických „výkrikoch pri invázii“ v Ríme prorocky píše:

„Štít bezbranných je Boh a česť...
Zrútia sa všetci, čo sa o lož oprú.
Blahoslavení,
čo chcú v svetle konať,
lebo ich snahu úprimnú a dobrú
Boh berie pod patronát.“

Dnes, 17. júla 2022, si po tridsiatich rokoch pripamätávame jeden z najvýznamnejších dní našich dejín, deň keď sa Deklaráciou Slovenskej národnej rady o zvrchovanosti Slovenskej republiky natrvalo zavŕšil národotvorný zápas Slovákov. Je symbolické, že sa to deje v Černovej, ktorej martýri sa krvou vpísali do dejín slovenského národa a v prítomnosti muža, ktorý Slovákom vrátil ich dôstojnosť v rodine štátotvorných národov a Slovensku vrátil štátnu samostatnosť v spoločenstve slobodných a demokratických, kresťanstvom stvárnovaných štátov.

V slovenskej literatúre máme len zopár antológií, ktoré možno považovať za dokument histórie. Prvou bolo Requiem za Andreja Hlinku, čo zostavil Janko Silan

a v roku 1938 vydal Ferko Urbánek v Trnave. Vari najznámejšia z nich je „poézia pohnutých časov“ v zbierke Pred ohnivým drakom, ktorú zostavil Emil Boleslav Lukáč a v roku 1939 vydal Miestny odbor Matice slovenskej v Bratislave. Ďalej antológia Dvadsiatyprvý august 1968 v tvorbe slovenských spisovateľov, ktorú v roku 1993 vydala Matica slovenská v Turčianskom Svätom Martine a antológia Prvý prezident v slovenskej poézii, ktorá vyšla v roku 2004 v kysuckom nakladateľstve Vzlet a jej zostavovatelia Pavol Holeštiak a Peter Ku-

bica ju venovali osobnosti Jozefa Tisu, ktorého pamäť v spoločenstve slovenských tvorcov, počnúc prominentnými autormi a končiac ľudovými veršovníkmi, je predmetom veľkého záujmu, pozoruhodne väčšieho ako Ľudovít Štúr, Milan R. Štefánik či Alexander Dubček.

A potom sú tu antológie Martina Lacku:

Andrej Hlinka v poézii (2019),
verše Z vojny proti bolševizmu (2019),

Milan Rastislav Štefánik v poézii (2020).

Kontrarevolučné verše 1944 – 1945 (2020),

Exulantké verše 1945 – 1988 (2020),

Revizionistické verše 1938 – 1944 (2020),

Poézia 14. marca: verše k zrodu slovenskej štátnosti, ktorá vyšla až v troch vydaniach (2019, 2020, 2022).

Antológia Zápas o domovinu, verše k zrodu slovenskej štátnosti je jedinečná ako svojím objemom, tak svojím obsahom. Na 576 stranách predstavuje 326 básní od 135 autoriek a autorov zo Slovenska domáceho i zahraničného – jav, ktorý by mal byť prirodzený, v slovenských „pomeroch“ je však výnimočný, pretože po roku 1993 slovenské intelektuálne a mienkotvorné elity, kultúrne, cirkevné, mocienské, ba i hospodárske, Slovákov v zahraničí marginalizovali a vylúčili zo slovenskej spoločnosti, kým naši susedia svoje diaspóry plne integrovali do svojho národného spoločenstva a zapojili ich do naplňovania vlastných štátnych záujmov.

Antológia je dômyselne členená do 13 kapitol, ktoré už v názve črtajú koncepciu autora:

17. november
Zmeny očami exulantov
Zápas o slovenčinu
Osobnostiam a martýrom
Zapredancom a odrodilcom
Slovenský osud – slovenské utrpenie

Epigramy
Slovenská jar / 1990 – 1992
Povzbudenia z exilu
Zvrchovanosť
Zrod štátu

Spevy o domovine
Modlitby za Slovensko

Historik Martin Lacko antológiu Zápas o domovinu urobil v roku 2022 to, čo v roku 1939 básnik Emil B. Lukáč antológiou Pred ohnivým drakom. Touto svojou knihou vykonal peknú a záslužnú prácu. Jeho kniha nie je len antológiou, ale aj encyklopédiou všetkých básnických prejavov radosti a nadšenia, ktoré sme vtedy precíťovali. A čo nám z toho zostalo? Zo všetkých vatier popol nakoniec!

Zápas o domovinu je výsledkom snaženia jednotlivca, jednotlivca, ktorý odvádza útvor, ktorý by v normálnej spoločnosti mal byť plodom tímovej spolupráce odborníkov. Záujem verejnosti o priekopnícku prácu Martina Lacku je evidentný, chýba však štátny záujem: je hanbou našej spoločnosti, že človek jeho formátu je na Slovensku v súčasnosti systematicky ostrakizovaný – s pofutovaním načim konštatovať, že bohužiaľ nie je sám. Antológia, ktorú v tento pamätný deň slávnostne uvádzame, je excelentným príkladom dokumentarizácie kultúrnych súvislostí politickej skutočnosti. Je priekopníckym dielom. Jeho zásluha je vyslovene dokumentárna, nemá nijakú námeru literárnokritickú či literárnoteoretickú, tú prenecháva literárnym historikom a literárnym vedcom. Uvidíme, či a ako sa jej zhostia. Umožňuje však jednu zásadnú vec: jasne zistiť, kto zo slovenských literátov čím a ako sa prezentoval, na ktorej strane barikády stáli slovenskí „inžinieri ľudských duší“. Ato je neoceniteľná zásluha nielen pre včerašok, ale i pre dnešok, pretože, paradoxne, po tom, čo Slovensko opäť nadobudlo štátnu samostatnosť, Slováci stratili národnú hrdosť, úctu k svojej vlasti a dnes pričinením ich vlastných kúpnopredajných elit sa rozpúšťajú v euroatlantickom čaji ako kocka cukru.

Od čias Antona Bernoláka po dnešok historickému uzneseniu Slovenskej národnej rady o zvrchovanosti zo dňa 17. júla 1992 predchádzalo viacero iných významných dní –

16. júl 1843,
19. september 1848,
7. jún 1861,
30. máj 1907,
30. október 1918,
6. október 1938,
14. marec 1939,
18. apríl 1947,
30. október 1968,
21. jún 1971,
30. december 1977,
16. november 1989
a nasledoval napokon
1. január 1993.

V antológii Zápas o domovinu, verše k zrodu slovenskej štátnosti rezonujú ako 17. júl 1992, tak 14. marec 1939 ako najvýznamnejšie dni slovenských dejín. Prečo? Pretože tak rozhodnutie Slovenského snemu vyhlásiť štátnu samostatnosť ako uznesenie Slovenskej národnej rady vyhlásiť štátnu zvrchovanosť Slovenskej re-

publiky boli nielen aktom záchrany Slovákov ako národného spoločenstva, ale boli aj plne v súlade so zmyslom slovenských dejín: zápasom o národnú individualitu Slovákov, o jej cieľavedomé pestovanie, uvedomené presadzovanie a dôsledné uplatňovanie. Čokoľvek sa v moderných dejinách Slovákov dialo proti základnej smernici Ľudovíta Štúra: „oslobodiť sa“ a „vydobýť si samostatný štát“, priečilo sa zmyslu slovenských dejín.

A takto chápali slovenský štátnotvorný zápas všetci tí, ktorí sú spoluvorcami tejto antológie. Od stálic slovenskej poézie po príležitostných poetov a veršotepcov.

Myšlienka slovenskej štátnej samostatnosti bola v našom národe večne živá. Po násilnom zániku prvej Slovenskej republiky žila v žalároch, zertvovali za ňu tisíce väzňov v gulagoch, koncentrákoch a žalároch, desiatky, ba stovky popravených a umučených vo väzniciach. Žila v exile, kde tisíce dobrovoľných slovenských vyhnancov, exulantov a emigrantov roztratených na všetkých poludníkoch a súradniciach našej planéty udržiavalo pahrebu túžby po štátnej samostatnosti Slovenska.

Všetky tieto obete a obeť nevyšli nazmar. Národno-emancipačný boj Slovákov sa zavíril štátnou samostatnosťou – 14. marca 1939 prvý raz, dočasne, 1. januára 1993 druhý raz, natrvalo – Slováci a ich národný štát sa stali rovnocenným členom svetového spoločenstva národov a štátov, čo

je v logike dejín slovenského národa.

Černovčanky, Černovčania, s úctou, bážňou a pokorou berte do rúk antológiu Zápas o domovinu, verše k zrodu slovenskej štátnosti! Jej 135 autorov nám v 326 básňach pripomína: „Slovenský národ pod ochranou Boha Všemohúceho od vekov sa udržal na životnom priestore mu určenom, kde s pomocou Jeho, od ktorého pochádza všetka moc a právo, zriadil si svoj slobodný slovenský štát.“ A nezabúdajte aj „obyčajným“, aj „progresívnym“, aj „inovercom“, aj „nevercom“ a kadejakým „zapredancom“ a „odkundesom“ ustavične opakovať: „Mať svoj štát znamená život, nemať svoj štát znamená smrť slovenského národa.“

V normálnych časoch by za takéto dielo prezident Slovenskej republiky autorovi udelil štátne vyznamenanie, dostal by štátnu cenu. Dnes? „Nepokúšaj sa to ani len navrhnuť, inak Ťa navštívi NAKA“, napísal mi priateľ. Vracajú sa časy, ktoré my skoršie narodení už poznáme: „Keď myslíš, tak nehovor, keď hovoríš, tak nepíš, keď píšeš, tak nepodpíš, keď podpíšeš, tak sa nečuduj...“

Vďaka, Martin Lacko, za tento skvostný podarúnek k 30. výročiu Deklarácie zvrchovanosti. Slovensko v tento jubilejný deň krajší dar dostať nemohlo.

Černová,
17. júl 2022
30. výročie

Deklarácie zvrchovanosti

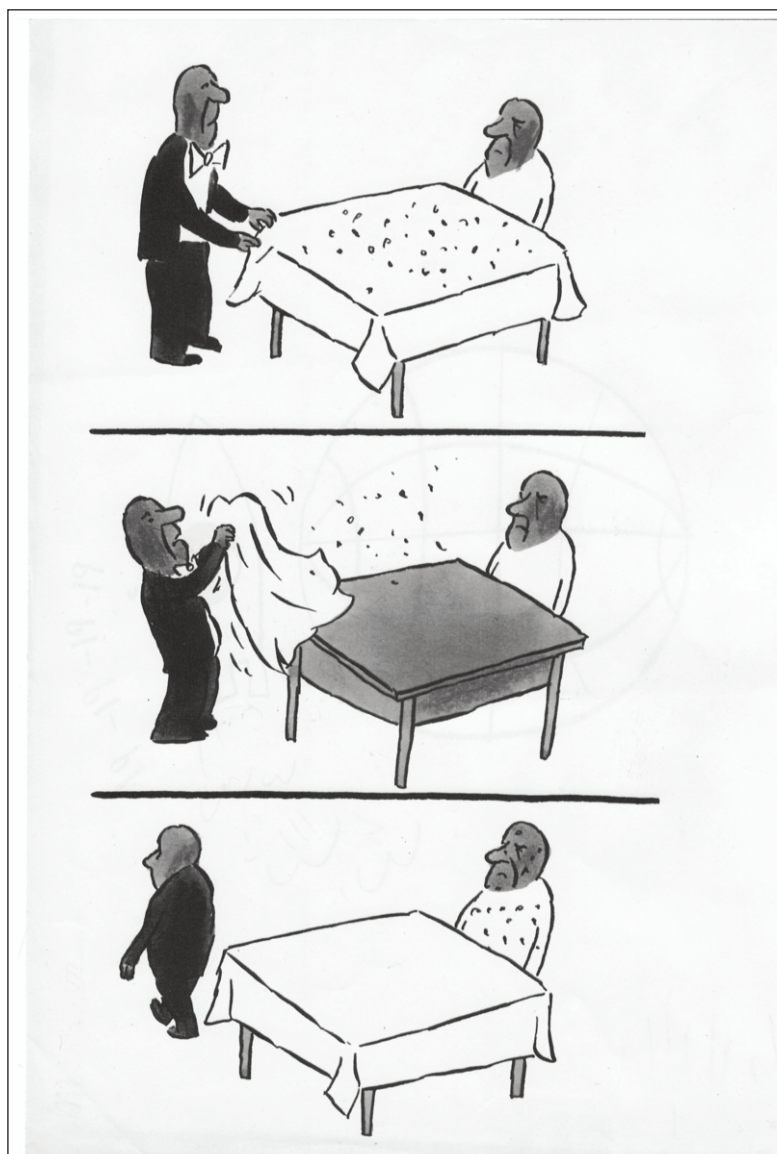
Ol'ga Bartošíková: Obrazy v danom čase

V stredu 20 júla 2022 sa vo výstavných priestoroch Holičskeho zámku, za účasti širokej verejnosti konala vernisáž výstavy akademickej maliarky Ol'gy Bartošíkovovej Obrazy v danom čase. Prítomných privítala moderátorka podujatia Hana Galková, ktorá privítala v prvom rade rodáčku a čestnú občianku mesta Holič Ol'gu Bartošíkovú, jej dcéru Darinu Károvú, ktorá veľmi spolupracovala a pomáhala pri realizácii výstavy, kurátora výstavy Bohumíra Bachratého, zástupcov regionálnych múzeí, galérií, výtvarníkov zástupcov miestnej samosprávy, hostiteľa primátora mesta Holič s manželkou Zdenka Čambala, predstaviteľov mesta Holič a všetkých prítomných. K prítomným sa prihovril a zahájil výstavu, hostiteľ a primátor mesta Holič Zdenko Čambal, ktorý vyjadril radosť, že môže privítať v priestoroch Holičskeho zámku jubilantku Ol'gu Bartošíkovú a potešiť sa s jej obrazmi. Zaspomínal na jej predchádzajúce výstavy v Holiči. Tvorbu autorky zhodnotil a vystavené diela priblížil kurátor výstavy Bohumír Bachratý. V jej tvorbe sú portréty, autportréty, obrazy rodiny, osobností histórie i dnešných ľudí, krajinomal'ba, motívy z Holiča, rodný dom, zámok, Loretánska kaplnka,

Povjetrňák, zátišia, kytice jablké, hrušky, čerešne, pomaranče, citróny... Výstava približuje predovšetkým diela inšpirované rodným mestom i najnovšiu tvorbu. V hudobnom programe sa počas vernisáže viacerými skladbami predstavili hrou na klavír a flautu, klarinet a saxofón Peter Kovárik a Kamil Veselský. Výstava bude v priestoroch holičskeho zámku sprístupnená do 14. augusta 2022 a potom budú nasledovať výstavy v Záhorskej galérii v Senici a na jeseň v Bratislave. Počas vernisáže bola prezentovaná O eurová bankovka s portrétom umelkyne Ol'gy Bartošíkovovej.

Ol'ga Bartošíková sa narodila v Hlíči 18. augusta 1922, študovala na gymnáziu v Skalici a v rokoch 1945 - 1950 u profesora Jána Želibského. V roku 1951 uzatvorila manželstvo s výtvarným teoretikom a kritikom Luborom Károm / 1927 - 1994/. V Holiči vystavovala v rokoch 1981, 2003, 2006, 2013. V Skalici vystavovala v roku 2004. Od roku 1957 vystavovala na 100 kolektívnych výstavách doma i v zahraničí. Súčasná výstava prezentuje obrazy z Mestského múzea a galérie v Holiči, zo súkromných zbierok a z ateliéru maliarky v Bratislave.

ĽUDOVÍT KOŠÍK

Zo skicára Andreja Mišanka

Večer sa po rozoberaní šikanovania reč zvrtila aj na bývalý režim, majora Krissáka, socializmus a komunizmus ako taký. Každý mal s tou dobou temna a pretvárkou svoje skúsenosti a z nej nie najlepšie zážitky. Na izbe okrem Ragala zostali Felina, Leporis, Jakubík, Benček a z vedľajšej miestnosti prikvitil Kubinec.

„Pamätáte, že som študoval v Sojúze*,“ ujal sa slova Leporis, „a viete čo sa len nedávno zistilo? Vyšlo na svetlo? Mnohí obviňujú Rusov, že vtlačili socializmus do Európy, Ázie a sveta. Hovoria: Rusi sú vinní! Rusi sú, tí zlí! Hlúpost! Rusi nechceli socialistov, nemecký marxizmus a komunizmus! Nemci ich nainfikovali! Oni prišli s nápadom: odstránime Boha zo spoločnosti a vyskúšajme to na Východe. Založiť raj na zemi s krvavou hviezdou. Pokúsiť sa prekročiť červenú čiaru. Čo bude za ňou? Vedeli, že to rozloží celú spoločnosť a zničí toľko národov? Medzi Nemcami sa našli a doteraz nachádzajú praví a pôvodní socialisti, liberáli, progresívci, neznaabohovia, protestanti! Tam zlá burina vyklíčila! Nie v Rusku!“

„Čože?!“ reagoval hneď Milan Felina, nadšenec za všetko nemecké. „To je bláznovstvo! Netáraj! Vývoj do súčasnosti dokazuje niečo iné. Pozri plody! Si zaslepený, oklamáný, ved...“

„Počkaj,“ zastavil Milana Jakub Ján. „Ignác, čo si sa dozvedel? Zaujímá ma to.“

„Najnovšie zistenia historikov,“ chcel sa pochváliť. „Väčšina, obrovská, obrovská väčšina Rusov nechcela VOSR, ‚Veľkú‘ októbrovú socialistickú ‚revolúciu‘ z roku 1917 a tú bandu diablom posadnutých červených, vypustenú z brlohov! To Nemci nainfikovali slovanský ľud, aby oslabili Rusko. Vstrekli mu do žíl jed, aby rozložili národ a porazili cára! Potrebovali to vo vojne a nielen v nej. Poskytli kapitál, Lenina im poslali! Oni to platili. A nielen tí, Trockého financoval zase anglický a americký kapitál. Bez ich pomoci by bolševici ani nevyšli na javisko či ich ‚predstavenie‘, ak by ho aj začali skutočne hrať, skolabovalo by na začiatku prvého dejstva. To nebola revolúcia, vôbec ľud nepovstal, aby zvrhol cára a nastolil vládu proletariátu, robotníkov a roľníkov, báchorky, nešlo o ‚triedny boj‘, bol to hlúpy nemecký vojenský prevrat!“

„Ako to, že nemecký?“ čudoval sa Jakubík.

„Nemeckí socialisti platili bolševikov, ich propagandistickú mašinériu, zbrane, financovali ten červený mor, Lenina. Vodcu im vybrali v Švajčiarsku a cez Švédsko a Fínsko dopravili v dobytčom vagóne spolu s tridsaťjeden sekundantmi do Petrohradu! Aký symbol! Aký vhodný znak! Lenina vo vozni pre dobytok, lebo mal s Rusmi urobiť prasaciny. Kto boli tí inštruktori smrti s Utjanovom? Akí beráteri? V prasacom vozni. Naočkovali národu prasaciu socialistickú chrípku, naočkovali ‚uzdravenie‘,“ zarehotal sa Leporisčudne dvojzmyselne, „z jeho zaostalosti...“

„Zaostalosti pravoslávia myslíš?“ doplnil Jakub Ján.

„Aj takého, aj celkového, bolo treba pokrokových myšlienok. Progresívnych, socialistických. Hlavné bez Boha. Mali ich od Marxa dost. Stačí odstrániť Boha, ideu Boha, jeho normy a Rusko majú, zosype sa.“

„Hm,“ uvažoval Ragal nahlas, „ak by sa bolševikom ten prevrat

vtedy nepodaril, z Ruska mohla byť normálna konštitučná monarchia, začalo ňou byť v roku 1905, akú máme doteraz aj vo Veľkej Británii alebo Holandsku. Už mali parlament a ústavu.“

„Presne tak! Skutočná revolúcia a zmena bola predtým, vo februári 1917, potom v októbri to bol na tretí pokus len vojenský puč,“ potvrdil Leporis. „Rusi toto nechceli! Z Rusov a Ruska toto v takej mohutnosti nevzišlo! Mali Dumu, parlament,

demokracia sa rodila. Z prasacieho vagónu zasiali medzi ľud svinstvo. Socialisti a marxisti z Nemecka socializmus a marxizmus! Pozrite, čo urobili s Ruskom na sedemdesiat rokov! Koľké utrpenie spôsobili ruskému národu. A pol Európe s nimi! A na svete, kam ten červený mor vyvážali. Nevyrašil trockizmus, maoizmus, operaismus, titoizmus a čo ja viem aký -izmus, Frankfurtská škola, neo- a postmarxizmus z toho istého nemeckého koreňa?!“

„Červený mor zasiahol nielen strednú a východnú slovanskú Európu, Albánsko, Maďarsko, Rumunsko, Španielsko, Čínu a Mongolsko, ale aj – čo je mne známe,“ pridal Jakub, „Laos, Kambodžu, Kóreu, Vietnam, Indiu, Afganistan, Jemen, Angolu, Kongo, Etiópiu, Somálsko, Zimbabwe, Mozambik, Mexiko, Nikaraguu, Venezuelu, Grenadu, Kubu...“

„Z lokálnej choroby sa stala pandémia,“ prítakal Ignác. „Hnus a hanba, Nemci!“

„Žeby boli schopní obetovať celý národ... pre víťazstvo...“, krútil hlavou Felina.

„Bol to bolševický prevrat financovaný nepriateľskou mocnosťou. Nemci, čo ste to urobili Rusku a svetu?! VON! Veľkú októbrovú nehanebnosť na Rusoch! To bol ten kapitál, ha, nakoniec predsa Marxov kapitál, ktorý zaplatil ‚revolúciu robotníkov‘! Aká hlúposť, ktorej mnohí uverili! Marx to vymyslel a aplikovali to na Rusov. V dobytčaku

ŠTEFAN PATRIK KOVÁČ

Chceli Rusi revolúciu?

im dobytok dovezli. Zaplatili zbrane, propagandu, noviny, ľudí. Fúj, hanba, Nemci!“

„Ignác, zasa nemôžeš obviňovať všetkých Nemcov...“ hamoval ho Jakub Ján.

„Veď... myslím tým vtedajších nemeckých politikov a socialistov, čo sa do toho namočili,“ uznal. „Nemčúrikovia, dostali ste svoju odmenu v prvej i druhej vojničke,“ škodoradostne zatiahol. „Sa vám to vrátilo. Kto druhému jamu kope... Ale pekne vám ďakujeme! Za váš darček Lenina, Stalina, Brežneva!“ opäť sa zamračil. „Ďakujeme aj my z východnej Európy! Aj nám sa z toho hnoja ušlo! A to riadne! Vy ste si tam postavili železnú opónku, záves oceľový zatiahli. Chceli ste sa oddeliť od smradu z toho prasacieho chlieva, čo? A národy východnej Európy nech zdochnú! Hanba vám, Nemci!“

Ťažko bolo Leporisu zastaviť. Bol nadmieru rozhorčený a rozrušený. Felina mlčal, jeho pohľad však hovoril jasne: – Neverím ti, Ignác! Die Deutschen sind doch keine Schweine! To by predsa nemohli urobiť!

„Boľševickú frakciu ruských socialistov platili nemeckí socialisti a červení spolupracovali s nemeckou vládou,“ dal sa do vysvetľovania toho, čo si našudoval. „Našli sa o tom dokumenty nemeckého ministerstva zahraničných vecí, ktoré do svojich rúk získali spojenci po druhej svetovej vojne. Lenina podporoval nemecký generálny štáb a Nemci ho vybrali a aj zorganizovali jeho presun do Ruska. Zaujímavé, že ich nezaujímali ‚demokratickí socialisti‘, bieli, len červení, ktorí by mohli Marxove myšlienky dať do praxe v zlomyseľnej dokonalosti. Platili boľševikom propagandu, verbovanie duší do strany, za tie peniaze sa zakladali a vyzbrojovali Červené gardy. Chudobní mužici išli... Keď sa v Rusku zistilo, že boľševici sú vlastne nemeckí agenti a Leninovi išlo o krk, utiekol do Fínska, zbabelec. Škoda, že Kerenskij o nejaký čas zatýkanie boľševikov a konfiškáciu ich zbraní zastavil. Bola to katastrofálna chyba, ktorá mala potom fatálne dôsledky– získali čas na preskupenie síl a nový úder.“

„Tak Nemcom môžeme vďačiť za tento socialistický ‚raj‘ na zemi?!“ točil hlavou Kubinec s poklesnutými kútkami úst.

„VOSR bola v skutočnosti boľševický prevrat zaplatený zvonka. Ten zničil Rusko i nás na sedemdesiat rokov! Teror ‚revolucionárov‘, ktorý nasledoval, bol zvierací, socialisti ukázali svoju pravú tvár, ktorú od Marxa skrývali. Pokračovalo to v krutom prenasledovaní odporcov. Kam sa podela vaša socialistická demokracia?! Áno, z Ruska sa po prvej svetovej vojne mohla stať bežná konštitučná monarchia s ústavou a kráľom, dobre hovoríš, Jakub Ján, Nemci z neho urobili gangsterský štát! Nemeckí socialisti nechceli demokraciu a parlament.... nevyrástlo to podhubie potom do NSDAP? Preto sa Hitler a Stalin tak pri rozdelení Poľska najprv zbratili. Dvaja bratia – socialisti, synovia jednej matky.“

„Keď hovoríte o druhej sve-

tovej vojne,“ zapojil sa aj Benček. „najnovšie sa mi do rúk dostalo šokujúce odhalenie historikov o vyjednávaní červených socialistov s hnedými. Socialisti v Rusku ponúkli v roku 1940 partnerstvo socialistom v Nemecku. Zistila sa prekvapujúca skutočnosť, že Stalin cez ministra Molotova vyjednával s Hitlerom o pristúpení svojej ríše ku krajinám Osí. Na konci toho roku sa mohol pakt Nemecko – Taliansko – Japonsko rozšíriť o Sovietsky zväz. Ak by sa Hitler so Stalinom spojili, ďalší vývoj vojny i sveta by mohol vyzerat' diametrálne odlišne. Oba socialistické diktátorské režimy mali ku sebe blízko. Základom tohto rokovania bol Pakt o neútočení z roku 1939, v ktorom si nemeckí socialisti rozdelili Poľsko s ruskými, uzavreli v ňom priateľstvo a dohodli sa, že o ďalších mocenských záujmoch budú rokovať neskôr. V roku 1940, keď Nemecko obsadilo a ovládalo štáty na Západe, v Európe prakticky existovali dve veľké socialistické ríše: jedna hnedá a druhá červená a potom ich satelity alebo protektoráty či provincie. V októbri rokovania podnietil Ribbentrop, pozval komunistov z Moskvy do Berlína, a mali hovoriť o možnom pakte štyroch. Tu Hitlerovu ponuku sfér vplyvu Stalin neprijal, ale v novembri poslal Berlínu svoje predstavy. Ruskí socialisti chceli Fínsko, Bulharsko, Gruzínsko, Azerbajdžan a odchod Japonska zo severného Sachalinu. Nasledovalo však nemecké mlčanie, počas ktorého Molotov viackrát kontaktoval nemeckú stranu. Socialisti jednoducho chceli pokračovať v spolupráci a rozdeliť si moc.“

„Áno, to všetko začalo prevratom VON – Veľkou októbrovou nehanebnosťou na ruskom ľude, ktorého obetovali svojim mocenským záujmom...“

„Hm...“ uvažoval Ragal, „ale takto zničili v Rusku kresťanstvo, obrodnú silu ruského ľudu, kláštory, starcov, chrámy... Čo si Nemci povedali, že treba zastaviť ten cval ruskej trojky, aby si oni zachránili seba? Radšej obetovali jeden národ a potom ďalšie?! Kto nahradí a splatí to neslýchané utrpenie pod Leninom, Čekou, NKVD, Stalinom, Brežnevom?“

„Nemecká vláda spolupracovala s boľševikmi, tej sa nehodila ani Dočasná vláda, ani rodiaca sa demokracia a parlamentarizmus, pluralizmus, potrebovali rozvrátiť Rusko.“

„To je hrozné zistenie, ako sa s tým Nemecko vysporiada?“

„Pokrokoví robotníci zvrhli spiatočnickeho cára, výsledok triedneho boja?“ vrátil sa k často omieľanému klamstvu Leporis. „Haha. Nikají robotníci. Žiadny boj tried. Lud nepovstal proti cárovi a pravoslávii. Bol to obyčajný vojenský prevrat skupiny socialistov, platených zvonka, ktorý nastolil teror, čo Rusko ani iná krajina predtým nikdy nezažila. Zaplatený Nemcami. Kde sú dengy***, tam sú ľudia, pušky, kanóny, orúžie***. Lenin ako sluha cudzej mocnosti nechcel demokraciu, parlament, jeho cieľom bola diktatúra

jednej strany, bol pravým socialistom. Nemci dali na podporu boľševikov celkovo deväť ton zlata a možno i viac. Hneď po príchode do Ruska sa Vladimír pokúsil zvrhnúť Dočasnú vládu a ujať sa totálnej moci. Prvý pokus mu nevyšiel. Druhý tiež nie a zbabelec utiekol do Fínska. Tretí ostatní podcenili a stal sa osudovým pre Rusko, Európu i svet. Červení sa zmocnili kľúčových pozícií a úradov v Petrohrade a opitá boľševická luza napokon Zimného paláca s Dočasnou vládou.“

„Hm... Bola to katastrofa pre Rusko. Ja čítam Dostojevského i Solženicyna,“ poznamenal Jakub Ján. „Ako hovoril Prorok Ruska v roku 1880: ‚Čoskoro sa namiesto pálenky budú opíjať krvou, k tomu ich vedú.‘ Keď besy vyšli z ľudí, vošli do sviň a črieda sa rútila do jazera a utopila sa. Za vlády boľševikov, stalinistov a komunistov Rusko zažilo dlhodobé plánované ničenie toho najlepšieho, čo sa v tomto štáte zrodilo. Ničili dušu národa, jeho podstatu. Socialisti zaútočili na dlhodobú oporu ruskej identity – pravoslávie. Lenin napríklad osobne vydal rozkaz Čeke na strieľanie kňazov. Nenávidel cirkev. Najväčšia prekážka socialistov – Boh. Červený prevrat zobral Rusku a Ukrajinu mnohé z toho, čo dovtedy dosiahli v kultúre, politike, náboženstve. Môže existovať Rusko bez Boha? Môže byť nejaký národ bez neho? Všetko sa tam stalo dovolené v záujme udržania moci, boľševici tvrdili, že aj v zločine a rúhaní je krása, ak to slúži správnejmu cieľu. Všetko, čo marxisti sľubovali ľudu, sami nedodrži, roľníkov vyvražďovali hladom i popravami, národy v staronovom impériu miesto slobody utláčali, robotníci, v mene ktorých uskutočnili prevrat, nakoniec padli do zotročenia vo fabrikách a baniach. Aký smutný vývoj mala tá revolúcia krvi. Keď vypustíš besy z ľudí, ako ich dostaneš zo spoločnosti?“

„Národ potom vedú,“ nadvi-

azal Benček, „do jazera. Červeného, horúceho. Horiaceho.“

„Boľševikom stačilo obsadiť moskovský a petrohradský soviet a bolo to. Potom pošty, elektrárne, telegrafy, železničné stanice – bez jediného výstrelu; Zimný palác dorazili s opitou luzou. Zistilo sa, že o niekoľko dní nemecká vláda zaplatila pätnásť miliónov na podporu síl, ktoré v Rusku vynikajúco splnili im zadanú úlohu a bolo treba v skaze pokračovať.“

„Das istschreklich,“ ozval sa Felina, „das glaube ich nicht. Neverím!“

„Hm... ale boľševici nevedeli viesť štát, iba terorom brániť svoju vládu,“ pridal Jakub Ján. „Zaviedli dokonalý systém násilia. Triasli sa o moc. Máš pravdu, Ignác, boľševici museli vyhrať aj boj s vlastným kresťanským obyvateľstvom, ktoré ich obľudný spôsob socialistického vládnutia nechcel prijať. Vlastne viedli vojnu proti svojim občanom, nie je to hrozné? Rusi a ostatné národy v červenom impériu priniesli obrovské obete kolektivizácie, nastali hladomory po rekvirizácii. Roľníci, čo len prednedávnom získali pôdu, museli odovzdávať plodiny do miest a sami mali problémy s prežitím. Vtedy, hneď na začiatku, sa v Rusku vytvoril aj systém koncentračných táborov, niektorí si to mylia, tvrdiac ‚to vzniklo potom‘. Stalin ho len zdokonalil. Lenin, ten dnešný obľúbenec neomarxistov a progresívcov, bol prvý stalinista.“

Mnohých väčších poľnohospodárov, kulakov, jednoducho obesili a všetko im zhabali. Nasledoval červený teror a masové popravy odporcov, neúnosné rekvirčné dávky spôsobovali roľníkom veľké utrpenie. Vyvrcholilo to v hladomore na Ukrajinu v rokoch 1932 – 1933, kedy tam zahynulo šesť miliónov ľudí: ako to, že si to svet nevšimol?! Čeka kruto potláčala vzbury. Zadeľovali kontrarevolučný trestný čin. Rozsudky smrti sa množili. Boľševická

vláda zaútočila už predtým na pravoslávnu cirkev, konfiškovala jej majetky, organizovala procesy s kňazmi a mníchmi a zabíjala ich. Starcov, duchovný výkvet pravoslávia, prebodávali bodákmi alebo napichávali na koly. Inšpirovali sa Drakulom v Transylvánii? Neskôr začali hľadať ‚protišťatne živly‘ aj v jedinej štátostrane. Asi najväčšiu dokonalosť v Leninovom systéme dosiahol Stalin. Namiesto nebeského raja poskytli ľuďom svoju verziu pozemského. Do neho sa dalo vojsť len po prebrodení krvavej rieky Styx.“

„Dobré prirovnanie. Prekročili hranicu medzi svetom živých a ríšou mŕtvych, chceli byť Achilmi, vykúpať sa v krvi, aby boli neporaziteľní.“

„Ale tá jej voda bola jedovatá,“ pridal Jakubik, „aj Alexandra v tej bájke ňou otrávil.“

„Červení bohovia prisahali ako olympskí s dôvetkom ‚pri Styxe‘, krajsí zajtrašok a nová ríša si vyžadovali veľa krvi,“ Leporis sa nachvíľu odmlčal. „Áno, tak, Nemci vlastne financovali tento systém teroru, celú tú boľševickú bandu. Vypustili džina z fľaše. Ako ho znovu spútaš? Zničili ruský národ a koľko iných s ním? Na mnohé desaťročia. Nemci to vtedy robili aj v iných ‚nepriateľských štátoch‘, ale iba Lenin a boľševici si tie peniaze skutočne ‚zaslúžili‘ a boli im nadmieru užitoční. Tak nezávyjame revolúciu 1917 ruskou, ale pravým menom – Veľká októbrová nemecká revolúcia v Rusku!“

„Alebo, zarátajúc Trockého a ľudí v jeho pozadí, ktorí financovali skupinu Leva Davidoviča Bronsteina, všeobecnejšie Socialistická revolúcia Západu na Východe?“ poznamenal Ján Benček trochu tajuplne.

Felina vyšiel z izby. Nemohol to viac počúvať.

Úryvok z románu *Zápisky nevojaka*

Pod'akovanie

Ak by sme náhodou stretli nejaké dieťa, žiaka, študenta alebo aj dospelého a poprosilo ho o odpoveď na otázku, ktorý ľudský orgán v tele je najdôležitejší, počuli by sme tieto odpovede: ruka, ňou si píšem domáce úlohy, kreslím, modelujem figúrky z hlíny; uši, aby som dobre počul a nespieval falošne v základnej umeleckej škole, ďalší by považoval za najdôležitejší orgán nohy, bez ktorých by nemohol chodiť spolu s rodičmi na výlety a turistiku; prsty, bez nich sa nedá hrať na husle ani na klavír, bez nohy nemožno strelit' gól; nos s bezchybným čuchom, odpovedal by dospelý. A treba doplniť, že pre každého človeka sú dôležité všetky telesné orgány. Sú poskladané s oveľa väčšou precíznosťou ako orloj. Ten prvý ľudský nie je dielom obyčajného človeka, ale dielom toho Najvyššieho, ten druhý, nachádzajúci sa

v Prahe – Pražský orloj, je dielom ľudských rúk hodinárskeho majstra menom Mikuláš z mesta Kadaň, ktorý zostrojil začiatkom 15. storočia, v roku 1410. Takýto unikátny orloj je iba jeden jediný na svete, okrem iných rôznych údajov ukazuje aj astronomický čas. Náhodnou stratou čo len jedného malého klinčeka alebo kolieska či opotrebením stráca svoju funkčnosť. Musí sa opraviť alebo nahradit' novou súčiastkou. Takto je to aj s ľudským telom. Chorého človeka treba liečiť, túto prácu vykonávajú lekári – odborníci. V tomto krátkom článku vám predstavím a zároveň vyjadrím pod'akovanie jednému z nich.

Po prechodenej chrípke ešte v r. 2000 mi ostalo choré srdce, dôsledky pociťujem ešte aj dnes ako 93 ročná. Rozhodla som sa vyhľadať za pomoci už vyliečených pacientov a iných múdrych ľudí, lekára

s vysokým renomé. Našla som ho. Je to Mudr. Vladimír Maček, kardiológ. Cesta k nemu bola dlhá, trvala niekoľko týždňov. Chcem ho zviditeľniť aj touto cestou, ak vás choroba srdca prinúti sa liečiť. Nikoho neodmietne. Mudr. Maček je doktor s veľkým D, s empatickým prístupom k pacientom, ktorých si váži, či je mladý, starší alebo po deväťdesiatke, či je robotník alebo intelektuál. Vysvetlí s trpezlivosťou a zrozumiteľne. Vo svojom odbore je vysoko znály, ako ho opisujú niektorí starí lekári už na dôchodku. So svojou spolupracovníčkou zdravotnou sestrou, šikovnou, jazykovo zdatnou tvoria zohraný kolektív. Mudr. Maček na svoj Promočný sľub, ktorý je synonymom Hippokratovej prísahy, nikdy nezabúda. V mene svojom mu vyslovujem úprimnú vďaku. Tohto času pracuje na Poliklinike Trnava.

ANTÓNIA KORCOVÁ

KULTÚRA

Dvojtyždenník závislý od etiky

Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava

Telefón: 0911 286 452

Vydáva Factum bonum, spol. s r. o.

Wolkrova 39, 851 01 Bratislava.

IČO: 35 734 710

Šéfredaktor: *Teodor Krížka* – Cena jedného čísla je 1.90 € (ročne 39,90 €) – Časopis vychádza každé dva týždne, s výnimkou mesiacov júl a august. Ročne vychádza 21 čísel – Stánkový predaj: Mediaprint Kapa, Pressegrasso, a. s. Objednávky prijíma Slovenská pošta na elektronickej adrese: ganisinova.renata@slpost.sk – Objednávky do zahraničia vybavuje: Slovenská pošta, a. s., Stredisko predplatného tlače, Uzbecká 4, P. O. Box 164, 820 14 Bratislava 214, e-mail: zahranična.tlac@slpost.sk – Telefonické

predplatné: 02/54418091 alebo 02/54640949 – Registračné číslo: EV757/08 – Prijímame iba príspevky napísané elektronicky vo formáte word a graficky neupravené. Nevyžiadané rukopisy nevraciam. Stanovisko redakcie sa nemusí zhodovať s názorom autora – E-mail redakcie: teodor.krizka@gmail.com

Internetová stránka a archív ISSN 1335-3470 (tlačené vydanie)

časopisu: www.kultura-fb.sk – ISSN 1336-2992 (online)

(Pokračovanie z predchádzajúceho čísla)

Keď ich Štiak začal prosiť, aby Trnovca pustili, odvliekli oboch na Vyšný koniec a zastrelili. Už na druhý deň príslušníci oddielu Signál konštatovali, že obaja nemali nič spoločné s protipartizánskou činnosťou.

Toho dňa v Ludrovej (pri Ružomberku) zomrel tamojší obyvateľ Š. Šindlery, ktorého spolu s J. Novákom smrteľne zranil partizán, keď si odvážal majetok pred ohňom počas spomenutého trestného prepadu tejto dediny partizánmi v noci z 29. na 30. septembra.

Toho alebo nasledujúceho dňa pri Kamienke nad Cirochou (pri Humennom) partizáni oddielu Veža zajali dvoch nemeckých vojakov, ktorých odovzdali partizánom z oddielu Jastrib a tí ich zastrelili.

Asi toho dňa partizáni z 9. práporu zväzku Ján Žižka zastrelili pri Slatinke nad Bebravou údajného nemeckého agenta, policajta M. Sýkoru.

Dňa 17. októbra večer na kopaniciach Majeričky, patriacich do Podbranča (pri Myjave), partizáni zastrelili miestneho predsedu HSLS, murára J. Kubu. Z tejto dediny zavraždili v presne nezistenom čase okrem neho aj Š. Havlíka, pre údajnú spoluprácu s Nemcami.

Dňa 18. októbra na samote Mikláč, patriacej do Zbory (pri Púchove), sa partizáni pokúsili odzbrojiť policajnú hliadku z Lúku. Pritom zastrelili policajta M. Kurica, ktorý sa postavil na odpor.

Toho alebo nasledujúceho dňa sovietsky partizán z oddielu Taratinovapri Pliešovciach (pri Zvolene) zastrelil strážneho (podľa jedného prameňa vojaka, podľa iného partizána), keď ho ten vyzval, aby ostal stáť.

Asi toho dňa pri osade Kulháň, patriacej do Zlatníkov (pri Topoľčanoch), príslušníci 10. práporu zväzku Ján Žižka zastrelili dvoch údajných vyzvedáčov. Jeden z nich mal byť asi 17-ročný mladík z Valaskej Belej, druhý bol Plagán z Radiše, partizán.

Toho dňa partizáni oddielu Jastrib vo Vihorlate zastrelili dvoch zajatých nemeckých vojakov.

Dňa 19. októbra pri Príbovcich (pri Martine) zahynuli pri oprave železničnej trate pri výbuchu míny, ktorú položili partizáni, robotníci J. Fujko a J. Húščava.

Dňa 20. októbra nemeckí vojaci pomáhali orať na pozemku statkárky H. Stridzelovej pri Drietome (pri Trenčíne). Partizáni troch z nich zajali a potom dvoch, K. Gutscheho a W. Melzela, zastrelili, tretiemu sa podarilo ujsť. Na odvetu nemecké bezpečnostné sily 25. októbra pri Drietome obesili 4 zaistených partizánov.

Asi toho dňa partizáni pri obci Černina (pri Humennom) zastrelili pre nedisciplinovanosť svojich druhov Antona Pašku a Ivana Družbeckého, pochádzajúcich zo západného Slovenska.

21. októbra povstanci z Vernáru (pri Poprade) odvliekli tamojšieho kováča Jozefa Tarnóczyho (Tarnociho) a jeho manželku Alžbetu a neznámom mieste ich zavraždili. Podľa tamojšej kroniky povstania preto, lebo boli proti povstaniu, podľa jednej Vernárčanky preto, lebo Tarnóczyová sa rozprávala po nemecky s nemeckým vojakom, čo partizáni

hodnotili ako vyzvedačstvo. Spolu s nimi odvliekli aj ich maloletého syna, ktorého sa však rodičom podarilo vyhodit' z auta, ktoré ich odvážalo, čím mu zachránili život.

21. – 22. októbra, resp. neskôr, príslušníci brigády Smrť fašizmu v Nízkych Tatrách, pravdepodobne pri Balážoch, zajali a obesili dvoch nemeckých vojakov.

Dňa 22. októbra v Detve spravodajský dôstojník Nikolaj z 1. Štefánikovej brigády zastrelil horára P. Lehockeho z lazú Blýskavica z Horného Tisovnika, ktorého udali miestni obyvatelia ako nemeckého agenta. V skutočnosti to bola pomsta za jeho svedomitú vykonávanie služby.

Toho dňav Ruskej Porube

PETER B. PODOLSKÝ

Zločiny povstalcov a partizánov

(pri Stropkove) partizánizastrelili svojho druhu zo Sovietskeho zväzu, Konstantina Kosa (tiež Zagdovskij, Adgodajevko) z Kyjeva, lebo bezdôvodne strieľal zo zbrane, no nespôsobil tým nijakú škodu.

Toho dňa z Jakubovian (pri Sabinove) partizáni odvliekli a zavraždili miestnych obyvateľov J. Galajdu a J. Martona pre údajnú spoluprácu s Nemcami.

Toho dňa alebo v nasledujúcich dňoch v Klenovských vrchoch partizáni brigády Rákosi zlikvidovali údajného zradcu.

Dňa 23. októbra pri osade Ďurkova (pri Utekáči) veliteľ práporu Narcis Ludovít Šuška zastrelil spojára práporu, lebo zaspal v službe.

Asi toho dňa sovietsky partizán zo zväzku Stalin zastrelil pri Dobšinej pre podozrenie z vyzvedačstva pomocníčku partizánov Szlatnaiovú z Dobšinskej Ľadovej Jaskyne.

Asi toho dňa pri vrchu Kyjov vo Vihorlate, kde niekoľko partizánskych skupín malo základne, partizáni zastrelili veliteľa polície v Michalovciach E. Šišku, lebo vraj spolupracoval s Nemcami a zle sa správal k miestnym obyvateľom.

Asi toho dňa v krčme v Novej Lehote (pri Piešťanoch) veliteľ brigády Boženko, A. Snežinskij (vlastným menom Aroneckij alebo Areneckij), pre podozrenie z vyzvedačstva zastrelil mladistvých I. Mikloviča z blízkeho Povedima a V. Dobroňa (Dobronského) z Dolného Hričova, ktorí sa pridali k partizánom, no po krátkom čase od nich chceli zbehnúť.

V noci z 23. na 24. októbra v Malých Ledniciach (pri Púchove) partizáni zavraždili obchodníka, gardistu K. Pohanku a jeho manželku. Potom ich obchod a krčmu vylúpili.

Dňa 24. októbra vo Vyšných Hágoch (pri Poprade) partizáni olúpili a zastrelili lesníka E. Polnisha s manželkou, ktorí boli nemeckej národnosti a vraj zrádzali. Páchatelia boli z oddielu Vysoké Tatry brigády Za slobodu Slovanov.

Toho dňa partizáni v Banskej Bystrici zastrelili riaditeľa Slavovských papierní B. Janotu

(Janotu), lebo sa hlásil k nemeckej národnosti a bol podozrivý z nepriateľskej činnosti, a E. Lackovú, pravdepodobne nedopatrením.

Toho dňa pri Žiari partizáni z oddielu Ľvovci zastrelili učiteľa A. Krasa (pôvodne sa volal Kraus) z neďalekých Liptovských Matiašoviec, pravdepodobne pre osobný spor.

Asi toho dňa pri Červenej Skale (pri Dobšinej) partizán Zajac z brigády Jánošík zastrelil nemeckého vojaka-parlamentára, ktorý navrhoval vstupujúcim partizánom vzdanie sa.

Dňa 25. októbra komisár lipťovského oddielu brigády Za slobodu Slovanov Ján Galica, partizán Otto Šimko a ďalší partizán zastrelili v Žiarskej doline nemeckého

domov bezpečnou hlavnou cestou, ale kratšou vedľajšou lesnou cestou a už sa nevrátili. Obetí spomedzi nich by mohli byť stovky, ak by ich postrieľali podľa návrhu niektorých predstaviteľov povstaleckej armády, napr. mjr. Kováča. Medzi nimi by boli aj Slováci, ktorí sa tu sčasti nachádzali na základe bezdôvodných udaní. Aj pre obavu, že by takýto krok vyvolal rozsiahle nemecké represálie, tento návrh bol odmietnutý.

Dňa 26. októbra pri Lednických Rovniach (pri Púchove) príslušníci 2. Stalinovej brigády zavraždili lesníka R. Nathera, ktorý bol nemeckej národnosti, pre podozrenie z vyzvedačstva.

Dňa 27. októbra na niekoľkých

miestach pri osade Magurka, patriacej do Partizánskej Ľupče (pri Ružomberku), partizáni olúpili a zavraždili skupinu civilistov nemeckej národnosti, najmä z Kunešova. Tí boli povstaleckými činiteľmi nútené nasadení na stavby, napr. letiska pri Brezne, za veľmi zlých pracovných podmienok, najmä trpeli hladom. Krátko pred príchodom nemeckého vojska, 25. októbra, boli prepustení. Domnievali sa, že najlepšia cesta domov bude cez Liptov. Takmer nikto z nich sa nevrátil, okrem tých, ktorí sa počas pochodu oddelili od hlavnej skupiny alebo ktorým sa podarilo ujsť. Podľa viacerých prameňov ich dal zavraždiť Mikuláš Končinský, zástupca veliteľa prieskumu oddielu Pobeďa brigády Za oslobodenie Slovanov. Pochovaní boli v miestnych častiach Viedenska, Dolinka a Kapustisko. Jednotlivé pramene uvádzajú rôzny počet obetí: 69, asi 75, asi 90.

Toho dňa pri Hornej Lehote (pri Brezne) sovietsky partizán Ivan z Gottwaldovej brigády zastrelil istého civilistu, lebo vyzýval iných civilistov, ktorí tam utiekli z obavy pred nemeckými vojakmi, aby sa vrátili.

Toho dňa alebo v predchádzajúcich dňoch komisár brigády Jánošík G. Kuzmenko (Guzmenko) pri Valaskej (pri Brezne) zastrelil zajatého vojaka nemeckej armády Orechovského.

V tomto období veliteľ spravodajského a protispravodajského oddielu I. Štefánikovej brigády Jurij Černogorov pri Jasenskej doline Nízkych Tatrách zastrelil zajatého nemeckého vojaka. Nie je isté, či na tomto mieste nedošlo aj k ďalšej vražde.

Dňa 28. októbra pri Klenovci (pri Rimavskej Sobote) partizáni zo zväzku Chruščov zastrelili obecného sluhu J. Moncolu zo susednej Kokavy nad Rimavicou pre údajnú spoluprácu s nemeckým vojskom.

29. októbra pri Lietavskej Lúčke (pri Žiline) partizáni zastrelili P. Srníka z Babkova, pravdepodobne pre podozrenie z vyzvedačstva.

Toho dňa partizáni brigády Kriváň pri Vinnom (pri Michalov-

ciach) zajali a umučili na smrť dvoch nemeckých vojakov. Nasledujúceho dňa nemeckí vojaci vypálili Vinné a zabili niekoľkých jeho obyvateľov.

Dňa 30. októbra v Heľpe partizáni pre neoprávnené podozrenie zo spolupráce s nemeckým vojskom zavraždili Heľpana M. Kukuľu.

Toho dňa v Šalmoši, ktorý je dnes súčasťou Novej Dediny (pri Leviciach) partizáni pod velením zástupcu náčelníka štábu oddielu Vorošilo Františka Pindrocha ostreľovali nákladné autá, ktoré viezli ukrajinských utečencov, pričom utrpela smrteľné zranenie K. Čornobilová. Ostatných utečencov partizáni zbili.

Toho dňa v oblasti Prašivej v Nízkych Tatrách partizáni z 1. Stalinovej brigády zajali nemeckého vojaka a po jeho vypočutí veliteľom Hlavného štábu partizánskeho hnutia v Československu Alexandrom Asmolovom ho zastrelili.

Toho dňa pri Turanoch (pri Martine) partizáni vyhodili do vzduchu osobný vlak, pričom zahynuli dvaja cestujúci.

Koncom októbra v Červenici (pri Prešove) zomrel miestny obyvateľ J. Mika, ktorého začiatkom októbra ťažko poranili partizáni, keď bránil istú ženu, ktorú sa jeden z nich pokúsil znásilniť.

V noci z 31. októbra na 1. novembra pri Ploskom (pri Jelšave) svojimi druhmi bol zastrelený partizán z oddielu Kolodážnyj.

Ráno 1. novembra pri lúpežnom prepade cestujúcich električky pri Trenčianskych Tepliciach partizáni z 9. práporu zväzku Ján Žižka smrteľne poranili tamojšieho obyvateľa F. Baumgartnera, ktorý bol nemeckej národnosti.

Toho istého dňa pri Trstíne (pri Trnave) partizáni z brigády Boženko pod velením Snežinského vyhodili do vzduchu osobný vlak. Cieľom mnohých cestujúcich bola návšteva cintorínov. Pritom zahynuli železničiar J. Mikulka a J. Lysák a neskôr na následky zranení aj občan J. Procházka.

V tom čase, podľa jedného prameňa 1. novembra, podľa iného 3. novembra, partizáni z oddielu skupiny Veža pri Vinnom (pri Michalovciach) zastrelili robotníka J. Bodnára z Michaloviec pre údajné vyzvedačstvo.

Toho dňa v Dobrej Vode (pri Vrbovom) príslušníci brigády Boženko pre podozrenie z vyzvedačstva zastrelili H. Babera.

Dňa 2. novembra pri Hradišti pod Vrátnom (pri Brezovej pod Bradlom) partizáni z brigády Boženko pod vedením Jána Zdražila vyhodili do vzduchu osobný vlak. Pritom zahynul Brezovčan J. Rehtoris a ďalších päť civilistov, asi 10 civilistov bolo ťažko zranených, z ktorých štyria dodatočne zomreli na následky zranení.

Okrem uvedených prípadov partizáni položili míny aspoň pod ďalšími 20 slovenskými osobnými vlakmi, ktoré si však bezprostredne nevyžiadali obeť. Podľa dostupných záznamov počty takýchto diverzií boli asi také, koľko bolo diverzií proti nemeckým vojenským transportom. Pritom bolo pravdepodobne viac zabitých slovenských občanov ako nemeckých vojakov.

(Pokračovanie v budúcom čísle)